

KIRGIZİSTAN PAZAR BİLGİLERİ

Bu kitapçıktaki veriler
T.C.Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve
Uluslararası Etkinlikler Genel
Müdürlüğü'nden alınmış tır .

İçindekiler

1.	DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2.	PAZARIN ÖZELLİKLERİ	24
3.	ÖNEMLİ SEKTÖRLER	31
4.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	39
5.	ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	48

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Kırgız Cumhuriyeti dış ticarete aşağıdaki rejimleri uygulamaktadır:

Serbest Ticaret Rejmi

Serbest Ticaret Rejmi, yapılan uluslararası anlaşmalar gereğince, karşılıklı ticarete gümrük vergilerin ve nicel kısıtlamaların kaldırılmasını öngörmektedir.

Kırgız Cumhuriyeti Azerbaycan, Ermenistan, Beyaz Rusya, Tacikistan, Kazakistan, Moldova, Rusya, Özbekistan ve Ukraina ile Serbest Ticaret Anlaşması yapmıştır.

18 Ekim 2011 tarihinde Ermenistan, Beyaz Rusya, Kazakistan, Moldova, Rusya, Tackistan ve Ukraina'nın katılımı ile (bilahare Gürcistan ve Türkmenistan) BDT Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi Anlaşması yapmıştır.

Bilindiğı üzere, 12 Ağustos 2015 tarihi itibariyle Kırgız Cumhuriyeti Avrasya Ekonomik Birliğı'ne üye olmuştur.

29 Mayıs 2014 tarihli Avrasya Ekonomik Birliğı Hakkında Anlaşma'nın 35. Maddesi gereğince, üçüncü ülkeler ile serbest ticaret anlaşması Avrasya Ekonomik Birliğı'nin uluslararası anlaşmaları çerçevesinde belirlenmektedir.

29 Mayıs 2015 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliğı ile Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti arasında Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu anlaşma, gümrük vergilerinin kaldırılması veya hemen hemen tüm mallar için gümrük vergilerinin azaltılmasını öngörmektedir.

17 Mayıs 2018 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliğı ile İran İslam Cumhuriyeti arasında Serbest Ticaret Anlaşması yapılmasına yönelik geçici anlaşma imzalanmıştır.

1 Ekim 2019 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliğı ile Singapur Cumhuriyeti arasında, 25 Ekim 2019 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliğı ile Sırbistan Cumhuriyeti arasında Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır

Halihazırda Serbest Ticaret Anlaşması yapılmasına yönelik İsrail, Hindistan ve Mısır ile müzakereler devam etmektedir.

En Çok Kayrılan Ülke Rejimi

Kırgız Cumhuriyeti, 1998 yılında BDT ülkeleri arasında Dünya Ticaret Örgütüne üye olan ilk ülke olmuştur. DTÖ anlaşması çerçevesinde Kırgız mallarının DTÖ üyesi ülkelere ihracatında MFN rejmi uygulanmaktadır. Kırgızistan'ın DTÖ'ye katılımı, dünyadaki diğer ülkelerle olan ticaret hacminin artmasını sağlamış, ticaret yapılan ülkelerin coğrafi dağılımını önemli ölçüde genişletmiş, özellikle MFN rejmi uygulanan ülkeler ile yapılan ticaretin hamci artmıştır.

Halihazırda, MFN'nin sağlandığı ülkelerle yapılan ticarete, Avrasya Ekonomik Birliğı Ortak Gümrük Kanununda belirlenen tarife oranları geçerlidir.

Tercihli Ticaret Rejimi

Avrasya Ekonomik Birliği çerçevesinde, Avrasya Ekonomik Birliği gümrük sınırlarında gelişmekte ve az gelişmiş ölkelerin ekonomik gelişmesine destek sağlamak amacıyla Avrasya Ekonomik Birliği'nin ortak tercihli tarife sistemi uygulanmaktadır.

29 Mayıs 2014 tarihli AEB Hakkında Anlaşma'nın 45. Maddesi gereğince, tercihli tarifeleri kullanan ölkelerin listesi ve tercihli gümrük tarifeleri uygulanan malların listesi AEB Komisyonu tarafından belirlenmektedir. Gelişmekte ve az gelişmiş ölkeler için uygulanan tercihli gümrük tarifeleri listesi <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/catr/ttr/Pages/preferences.aspx> linkinden temin edilebilir.

Gümrük Vergileri

Kırgız Cumhuriyeti'nde gümrük düzenlemesi yapan organ, Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti'ne bağılı Devlet Gümrük Hizmetidir.

Gümrük işlemler veya AEB Gümrük kanunu kapsamında, malın ölkeye girişı gümrük beyannamesine tabidir.

3 Aralık 2014 tarihinde Kırgız Cumhuriyeti'nin Avrasya Ekonomik Birliği'ne girme anlaşması imzalanmış olup, 12 Ağustos 2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Halihazırda Kırgız Cumhuriyeti Avrasya Ekonomik Birliği üyesi olup, Avrasya Ekonomik Birliği Gümrük Kanunu uygulanmaktadır.

Avrasya Ekonomik Birliği Gümrük Kanunu çerçevesinde uygulanan gümrük tariflerine ilişkin bilgileri <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/trade/catr/ett/Pages/default.aspx> linkinden temin etmek mümkündür.

Avrupa Birliği GSP+ Sistemi

2016 yılında Kırgızistan Avrupa Birliği'nin GSP+ statüsünü almış ve yapılan Anlaşma çerçevesinde 6.200 mal çeşidi gümrüksüz veya düşük gümrük tarifeleri ile Avrupa Birliği'ne ihrac edilebilmektedir. Özellikle, GSP + kapsamındaki mallar, AB'ye ihracat edilen malların tarife sınıflandırılmasında % 66'sını oluşturmaktadır.

Bunlar tarım ve balıkçılık ürünleri, gıda ürünleri, tütün ürünleri; çimento ürünleri; kimyasal ürünler, plastik, ham deri ve deri, tekstil (ipek, yün, pamuk ve diğeri bitkisel tekstil lifleri, sentetik lifler dahil), giysi, ayakkabı, taş ürünler, cam ve cam ürünler vb ürünlerdir.

Kırgız Cumhuriyeti dış ticaret politikalarını aşağıdaki mevzuatlara göre düzenler:

- “Kontrol Edilmesi Gereken Ürünlerin Kırgız Cumhuriyeti Milli Kontrol Listesinin Onaylanması” Hakkında 197 sayılı K.C. Hükümeti Kararnamesi
- “Kırgız Cumhuriyeti Dış Ticaret Faaliyetlerinin Devlet Düzeni” Hakkında K.C. Kanunu

- “Üçüncü Ülkelerle Yapılan Ticarete Tarife Düzenleme Önlemlerinin Uygulandığı Birleşik Mallar Listesine Dahil Olan Belirli Malların İhracat ve İthalatını Lisanslamak İçin Uzman Kuruluşlar ve Lisans Verenlerin Listesinin Onaylanması” hakkında Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti'nin Kararnamesi
- “İthalat, Silah ve Askeri Teçhizat İle Diğer Askeri Ürünlerin Ruhsatlandırılmasına Yönelik İşlemlere İlişkin Geçici Yönetim” hakkında K.C. Hükümeti Kararnamesi
- “Kırgız Cumhuriyeti'ne Ulusal İhracat Kontrol Sistemi Getirme Tedbirleri” hakkında K.C. Hükümeti Kararnamesi
- “İhracat Kontrolü” hakkında K.C. Kanunu
- “Kırgız Cumhuriyeti'nde İhracat Kontrolü Milli Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik Tedbirler” Hakkında K.C. Hükümeti Kararnamesi
- “Kırgız Cumhuriyeti'nde İş Ticareti” Hakkında Kanun
- “K.C. Sınırlarında Ticaret Faaliyetlerinin Düzenlenmesi” Hakkında K.C. Kararnamesi
- K.C. Sınırlarında Belirli Mal Türlerinin Ticaretinin Kuralları
- Kırgız Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaret Örgütü'nü Kuran Marakeş Anlaşmasına Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanması Hakkında K.C. Kanunu
- Dünya Ticaret Örgütü Konularına Yönelik K.C. Hükümetine Bağlı Kurumlararası Komisyon

Kırgız Cumhuriyeti tarafından dış ticarete uygulanan mevzuatların içeriğine ilişkin bilgiler <http://mineconom.gov.kg/ru/direct/13/npb> linkinden temin edilebilir.

İç Vergiler

Kırgızistan'da vergilendirme 2008 yılı Ekim ayında onaylanmış ve 2009 yılı Ocak ayında yürürlüğe girmiş Vergi Kanunu çerçevesinde düzenlenmiştir. Vergi politikasını K.C. Ekonomi Bakanlığı belirler. K.C.Hükümetine bağlı Vergi Hizmeti, vergi mevzuatının yerine getirilmesi, vergilerin zamanında tam ödenmesini kontrol eder. K.C. Sosyal Fonu'na aktarılması gereken sosyal fon kesintileri, şirketler tarafından zorunlu ödenen ödemeler arasına girmekte olup, K.C. Devlet Sosyal Sigorta Kanunu çerçevesinde düzenlenmektedir.

K.C. Vergi Kanunu gereğince, Kırgızistan'da vergi sistemi ikiye ayrılmaktadır:

Genel vergi rejmi	Özel Vergi Rejmi
Kamu vergileri:	- Tek vergi esasında kolaylaştırılmış vergi sistemi
Kurumlar vergisi %10	- Zorunlu patent esasında vergi
Gelir vergisi %10	- İhtiyari patent esasında vergi
KDV %12	- Vergi anlaşması esasında vergi
Özel tüketim vergisi (vergi oranı ÖTV'ye malın çeşidine göre K.C. Hükümeti tarafından belirlenir)	-Serbest ekonomi bölgeleri vergi sistemi
Doğal kaynakları kullanım vergisi (Bonus ve	-Yüksek bilişim teknoloji bölgelerinde vergi sistemi

royalti)	
Satışlardan alınan vergi:	
KDV mükellefleri için:	
Ticari faaliyetten %1	
Diğer faaliyet alanları %2	
Cep telefonu operatörlüğü %5	
KDV mükellefi olmayanlar için:	
Ticari faaliyetten %2	
Diğer faaliyetten %3	
Mal ve hizmet satışında, bankacılık aracılığıyla yapılan ödemeler (banka ve cep telefonu operatörleri hizmetleri hariç) 0 %;	
Bankalar için % 2;	
Mobil iletişim alanındaki faaliyetler için %5	
Yerel vergiler:	
Arazi vergisi	
Mülkiyet vergisi	

Vergilendirme için, şirketler yerli ve yabancı tüzel kişiler olarak bölünmüştür. Yerel şirket, Kırgız Cumhuriyeti mevzuatına uygun olarak kurulmuş şirketler anlamına gelmektedir. Yabancı şirketler, yabancı devlet veya uluslararası kurumların mevzuatları çerçevesinde kurulmuş bir şirket, vakıf, kurum veya başka bir kuruluş anlamına gelmektedir.

Yabancı şirketler de, Kırgızistan'da bulunan daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı şirket ve Kırgızistan'da daimi temsilciliğine bağlı olmayan yabancı şirket olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı şirket, yerel şirketler için uygulanan benzer haklarda vergi mükellefi olmaktadır.

Daimi temsilcilik, yabancı bir şirketin ekonomik faaliyetlerinin kısmen veya tamamen yürütüldüğü sabit bir iş yeri anlamına gelmekte olup aşağıdaki yerleri kapsamaktadır:

- İdari yer
- Bölüm
- Ofis
- Fabrika
- Atölye
- Maden, petrol veya gaz kuyusu, taş ocağı veya doğal kaynakların çıkarıldığı diğer herhangi bir yer
- Arazi

Şantiye veya inşaat, kurulum veya montaj hizmetlerini izlemek amacıyla ayrılan tesis veya bina (12 aylık dönem içinde yalnızca böyle bir tesis veya yapının varlığı 183 veya daha fazla takvim günü ise, veya sağlanan hizmet 183 veya daha fazla takvim günü içinde sağlanmış);

Doğal kaynakların keşfi için uygulanan tesisat veya yapı, böyle işlerin yapılmasının gözetim hizmetleri, doğal kaynakların araştırılması için kullanılan sondaj kulesi veya gemi (12 aylık dönem içinde yalnızca böyle bir tesis veya yapının varlığı 183 veya daha fazla takvim günü ise, veya sağlanan hizmet 183 veya daha fazla takvim günü içinde sağlanmışsa);

Mukim olmayanlar tarafından istihdam edilen personel aracılığıyla danışmanlık hizmetleri de dahil olmak üzere hizmetlerin sağlanması (eğer personel Kırgız Cumhuriyeti sınırlarında herhangi bir 12 aylık dönem için 183 veya daha fazla takvim gününde hizmet sağlamış ise).

Kırgızistan'da daimi temsilciliğine bağlı olmayan yabancı kuruluşlar

Yabancı bir şirketin Kırgız Cumhuriyeti'nde daimi bir kuruluşu olmadığının tespit edilmesi, ancak Kırgızistan'da bulunan kaynaklardan gelir elde etmesi durumunda, vergilendirme amacıyla Kırgızistan'da daimi temsilciliği bulunmayan yabancı şirket statüsü verilmektedir. Bu durumda, yabancı şirkete gelir havale eden vergi mükellefi, aşağıdaki kesintileri yapmadan yabancı şirketin Kırgızistan'da elde ettiği geliri üzerinden kurumlar vergisini hesaplayıp bütçeye aktarmalıdır:

sigorta veya risk reasürans sözleşmeleri kapsamında alınan sigorta ödemeleri (zorunlu sigorta anlaşmaları hariç), Kırgız Cumhuriyeti ile diğer devletler arasındaki uluslararası iletişim ve ulaşımda telekomünikasyon ve ulaşım hizmetlerinden elde edilen gelirler %5

Temettüleri ve faiz gelirleri (Kırgız Cumhuriyeti borsalarında en yüksek ve en yüksek kotasyondan sonraki kategorileride takip edilen menkul kıymetlerden alınan faiz geliri hariç), zorunlu sigorta veya reasürans sözleşmeleri kapsamında sigorta ödemeleri, telif ücreti, hizmet ve işten elde edilen gelir %10

Kurumlar Vergisi:

Vergi mükellefi: yerli kuruluşlar ve Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı kuruluşlar, özel girişimciler, Kırgızistan'da daimi temsilciliğine bağlı olmayan yabancı şirketlere gelir ödeyen gerçek ve tüzel kişiler.

Vergi tarhi: yerli kuruluşlar ve Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı kuruluşlar, özel girişimciler, Kırgızistan'da daimi temsilciliğine bağlı olmayan yabancı şirketlere gelir ödeyen vergi mükelleflerinin yaptıkları ekonomik faaliyetlerinin sonucunda elde edilen gelir.

Vergi matrahı: vergi mükelleflerinin toplam yıllık geliri ile vergi dönemi için hesaplanan vergi kanunu uyarınca düşülebilecek giderler arasındaki fark olarak hesaplanır. Bununla birlikte, küçük ve orta ölçekli işletmeler, kurumlar vergisi için vergi matrahını basitleştirilmiş düzene göre belirleme hakkına sahiptir. Kırgızistan'da daimi temsilciliği bulunmayan yabancı

şirketlerin Kırgızistan'da elde ettikleri gelirler üzerinden alınan kurumlar vergisinin matrahı giderler düşürülmeden hesaplanır.

Toplam yıllık gelir, muhasebeye ilişkin Kırgız Cumhuriyeti mevzuatı gereğince belirlenen kurallara tanımlanan gelirlerin hepsini içermektedir.

Aşağıdaki vergiye tabi olmayan gelirler, toplam yıllık gelire dahil edilmemektedir:

- Kuruluş sermayesine yapılan katkı veya hisse payı katkısı olarak alınan mülkün değeri;
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti veya yerel kamu idare kararı ile öz üretim kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yapılan karşılıksız yapılan öz sermaye yatırımı veya verilen parasal kaynak, ayrıca hisse payının %50'den fazlası devlete veya yerel kamu idaresine ait olan kurum veya işletmeye karşılıksız verilen yapının değeri, HES'ler, ısıtma istasyonları, su barajları, sivil savunma yapıları, arazi kullanım hakkı);
- Ticari amacı olmayan kurumların aldıkları (a) üyelik ve giriş aidatı; (b) yardım ve hibeler; (c) Yasal amaçlarla kullanılması koşuluyla, ücretsiz olarak alınan varlıkların değeri; (d) apartman binaları ve onlara hizmet veren binalar ve yapılar için bakım hizmetleri; (e) Su kullanıcı derneklerinin üyeleri için sağladığı yasal faaliyetlerin bir parçası olarak sulama suyu temini hizmetleri için ödeme; (e) dini törenler, ritüeller, törenler, hac organizasyonu ve yürütülmesi için hizmetlerin yanı sıra gönüllü bağışların sağlanmasından elde edilen gelir;
- Ortakların katkısı olarak basit bir ortaklık tarafından alınan mülk değeri;
- Müteveli tarafından vekaleten kabul edildiği mülk değeri;
- Nominal değeri üstünde özkaynak değerinin artmasından elde edilen gelir;
- Kendi hisselerinin satışından elde edilen kazançlar;
- Vergi mükelleflerinin yerli kuruluşlara katılımından alınan temettüler.

Yıllık gelirden tamamen veya kısmen düşürülecek giderlere aşağıdakiler girmektedir:

- Faiz giderleri
- Araştırma ve geliştirme, tasarım giderleri
- Maden kaynağı tükenme indirimi
- Ana varlıkların amortisman tutarı
- Ana varlıkların tamirat giderleri
- Devlet sosyal sigorta kesintilerine giden giderler
- Hisse senetleri satışında ortaya çıkan mali zarar
- Mevduat Koruma Fonuna banka katkılarının yanı sıra olası zararları kapsayacak şekilde rezerve kesintiler
- Belirli ölçüde yapılmış yardım giderleri
- Personel eğitim giderleri
- İş seyahat masrafları
- Temsilcilik giderleri
- Gelir elde etmek için belgeler ile kanıtlanmış diğer giderler

Diğer taraftan, vergi mevzuatı gereği yıllık gelirden aşağıdaki giderler düşürülmemektedir:

- Kırgız Cumhuriyeti bütçesine ve Sosyal Fonuna ödenen vergi yaptırımları, cezalar ve faizler
- duran varlıkların üretimi, edinimi ve montajı ile ilgili giderler ve diğer sermaye giderleri

- gelir vergisi, katma değer vergisi (indirilemeyen katma değer vergisi hariç), satış vergisi (mal, iş ve hizmet satın alırken tedarikçilere ödenen satış vergisi hariç), tüketim vergisi (tüketim vergisi hariç, düşülebilir değil)
- Kırgız Cumhuriyeti Vergi Kanunu hükümlerine göre vergilendirilemeyen her türlü mülkün iktisabı, idaresi veya bakımı için yapılan harcamalar
- Üretim gerekliliğinden kaynaklanan hizmetlerin ödenmesi yapılan giderlerin teyit edilmesi durumu hariç diğer giderler
- Kırgız Cumhuriyeti topraklarında yürürlükte olan düzenleyici yasal düzenlemeler tarafından belirlenen normların üzerindeki doğal kayıp ve kayıpların miktarı
- Kırgız Cumhuriyeti Vergi Kanunu'nda belirtilen durumlar hariç olmak üzere, niteliği ve tutarı destekleyici belgelerle belirlenemeyen giderler
- Gelir dışı giderler

-Vergi Oranı

Altın cevheri, altın konsantresi, altın alaşımı ve rafine edilmiş altın çıkarımı ve satışı yapan vergi mükellefine kurumlar vergisi oranı % 0 olarak belirlenmiştir.

Vergi Kanunu tarafından belirlenen talepleri karşılıyorsa yerel kurum veya şirketin, sadece yeni ekipman kullanarak Kırgız Cumhuriyeti topraklarında malların işlenmesi sonucu elde edilen malların üretimi ve satışı da dahil olmak üzere, kendi ürettiği malların üretimi ve satışı ile ilgili belirli faaliyet alanlarında uygulamadan elde ettiği kâr 5 yıl süreyle % 0 oranında kurumlar vergisine tabi olabilir.

Vergi Kanunu gereğince (madencilik, özel tüketim vergisine tabi mal üreten işletmeler hariç) muafiyetli vergilendirmeye tabi sanayi faaliyetleri yapan işletmelere 5 yıl süre ile % 0 oranında kurumlar vergisi uygulanır ve 10 yıla kadar süre uzatımı yapılabilir.

Leasing işlemleri yapan şirketler için kurumlar vergisi %5 oranında belirlenmiştir. Kredi birlikleri, yardım kurumları, tarımsal ürün üreticileri, tarım alanında ticari-lojistik merkezleri, özel mülkiyete tabi genel eğitim kurumları v.b kurumlar kurumlar vergisinden muaftır. Diğer tüm vergi mükelleflerine % 10 oranında kurumlar vergisi uygulanmaktadır.

Gelir Vergisi:

Vergi mükellefi: Kırgız Cumhuriyeti vatandaşları, Kırgız Cumhuriyeti vatandaşı olmayan yerleşik gerçek kişiler, Kırgız Cumhuriyeti vatandaşı olmayan Kırgızistan'daki kaynaktan gelir elde eden yerleşik olmayan gerçek kişiler, Kırgız Cumhuriyeti'ndeki kaynaklardan gelir elde eden yabancı gerçek kişilere ödeme yapan gerçek ve tüzel kişiler.

Vergi tarhi, girişimcilik faaliyetleri hariç Kırgız Cumhuriyeti'nde yapılan ekonomik faaliyetler sonucunda elde edilen gelir.

Vergi matrahı: vergi mükellefinin vergi dönemi için elde ettiği toplam yıllık gelir ile Kırgız Cumhuriyeti vergi mevzuatı gereğince öngörülen giderler arasındaki fark olarak hesaplanır, ancak her halükarda belirli bir vergi dönemi için Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından

belirlenen ve Kırgız Cumhuriyeti Parlamentosunun ilgili komitesi tarafından onaylanan asgari gelir tutarından az olmaması kaydıyla.

Vergi oranı: Gelir vergisi oranı% 10'dur.

Katma Değer Vergisi :

Katma Değer Vergisi (KDV), Kırgız Cumhuriyeti'nde vergilendirilebilir ithalat da dahil olmak üzere Kırgız Cumhuriyeti topraklarında vergilendirilebilir tüm malzemelerin maliyetinin bir kısmının devlet bütçesine kesinti yapılmasıdır. Katma Değer Vergisi , yapılan mal ve hizmet teslimlerinde, mal ve hizmeti teslim edenin ödediği ancak teslim alana yüklenen bir harcama vergisidir.

Vergi Mükellefleri: Vergilendirmeye tabi kuruluşlar ve / veya vergilendirmeye tabi ithalat yapan kuruluşlardır. K.C. Vergi Kanunu gereğince, KDV mükellefi olarak vergi dairesine kaydını yaptıran kurumdur.

Ekonomik faaliyet yapan bir işletmenin, üst üste 12 ay veya üst üste 12 aydan daha kısa bir süre Kırgız Cumhuriyeti topraklarında vergiye tabi mal, iş ve hizmet tedarikini yapmışsa ve toplam değeri 8 milyon somu (114,6 bin Dolar) aşmışsa KDV mükellefi olarak kayıt yaptırmayı zorundadır. KDV mükellefi olarak kayıt etme zorunluğu olmayan işletmeler, gönüllü olarak KDV mükellefi olarak kaydını yaptırabilir.

Vergi matrahı: vergiye tabi tedarikler ve ithalatlar.

Vergiye tabi tedarikler: K.C. Vergi mevzuatı gereğince, vergi mükellefi tarafından yapılan aşağıdaki vergiye tabi tedarikler girmektedir:

- Kırgız Cumhuriyeti'ne yapılan ithalat
- Ödeme karşılığında Kırgızistan'a yapılan hizmet ve çalışmalar
- Kırgızistan'dan ihracat (metal içeren cevherler, konsantreler, alaşımlar ve rafine metaller hariç mal ihracatı)

Vergi Oranı: % 0 oranında KDV'ye tabi mal ve hizmet tedarik hariç diğer tüm mal ve hizmet tedarikine %12 oranında KDV oranı uygulanır.

Aşağıdaki tedarikler için %0 oranında KDV uygulanmaktadır:

- Metal içeren cevherler, konsantreler, alaşımlar ve rafine metallerin ihracatı hariç tüm ürünlerin ihracatı
- Demiryolu taşımacılığı haricinde uluslararası yolcu, bagaj ve kargo taşımacılığı
- Demiryolu uluslararası taşımacılığa ilişkin hizmetler hariç, uçak transit uçuşlarının ve uluslararası taşımacılık ile ilgili diğer hizmetler

- Halka içme suyu sağlayan ve tarım arazilerinin sulanmasında yer alan pompa istasyonlarının güç kaynağı ile ilgili hizmetler.

KDV'ye tabi ithalat :

KDV'ye tabi ithalat, KDV'den muaf edilmiş malların ithalatı hariç, Avrasya Ekonomik Birliği Gümrük mevzuatı ve/veya Kırgız Cumhuriyeti gümrük mevzuatları gereğince, “serbest dolaşıma giriş” gümrük rejminde, ayrıca AEB'e üye diğer ülkelerden, Kırgızistan'da yer alan serbest depo ve serbest ekonomik bölgelerden Kırgız Cumhuriyeti'ne yapılan malın girişi anlamına gelmektedir. KDV'ye tabi malın ithalatı için %12 oranında vergi uygulanmaktadır.

Dolayısıyla, işletme KDV mükellefi olarak kayıtlı ise, hem vergilendirmeye tabi mal tedariği hem de vergilendirmeye tabi mal ithalatı üzerinden KDV öder.

Eğer işletme KDV mükellefi olarak kayıtlı değil ya da kayıtlı olmaması gerekiyorsa, vergilendirmeye tabi mal ithalatı üzerinden KDV öder.

KDV'den aşağıdaki mal ve hizmetlerin tedariği muaftır:

- Ticari alan, araba ve diğer taşıtların parkı için verilen arazi hariç, diğer arazilerin teslimi;
- Otel tipi odaların, pansiyonların, dinlenme ve tedavi amaçlı sağlık merkezlerinin kiralanması haricinde konut ve bina teslimi;
- İşletmenin ürettiği veya işlettiği tarımsal ürünlerin tedariği;
- Tarımsal üretici ve kooperatiflerden alınan işlenmiş ürünlerin ticaret ve lojistik merkezi tarafından tedarik edilen tarımsal ürünler;
- Tarım ürünleri üreticisi ve kooperatifine tarım makine ve traktör tedariği, tarım makineleri kullanarak yapılan çalışmalar, tarım makinelerinin bakım ve onarımı için sağlanan hizmetler, tarım makineleri için yedek parçaların tedariği;
- Kamu hizmetleri;
- Kırgız Cumhuriyeti ceza sisteminin kurumları ve hapishaneler tarafından üretilen mal veya sağlanan hizmetleri;
- Protez ve ortopedik ürünlerin tedariki, engelliler için özel malların tedariki ve tamiri, ayrıca hayvanlar için aşı ve ilaçlar, Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından onaylanan listede yer alan tıbbi cihazların tedariği;
- Bankacılık hizmetler;
- Banka borçlularının borçlarının geri ödenmesinde alınan borçlanma kredisi tutarı kadar alınan mülkün teslimi ;
- Altın ve gümüşten rafine standart ve ölçülü külçe, altın ve / veya gümüşten yatırım paralarının bankalar tarafından teslimi;
- Sigorta, risk paylaşımı, reasürans hizmetleri;
- Emeklilik fonlarına ait mülkün kiraya verilmesi hariç, emeklilik hizmetleri, emekli maaşlarının ödenmesine ve emeklilik fonlarının yönetimine ilişkin hizmetler;

- 6'dan az yolcu koltuğu ile yolcu taşımacılığı hariç, Kırgızistan'da yolcu taşımacılığı;
- demiryolu ile yolcu, bagaj ve yüklerin uluslararası taşımacılığı;
- Devlet dilinde (Kırgızca) yayınlanan ders kitapları, bilimsel, edebi ve sanatsal kitaplar, dergi ve çocuk kitaplarının tedariki;
- Avrasya Ekonomik Birliği gümrük bölgesine ithal edilen ve dahilde işleme gümrük rejmi kapsamında işlenmiş ve iç tüketim için malların işlenmesine sağlanan hizmetler;
- Özelleştirme yoluyla devlet mülkiyeti temini;
- Himaye ve Hayır Faaliyetleri Hakkında K.C. Kanunu gereğince, yardım amaçlı teslim edilen malzemeler;
- Çocuk kreşleri tarafından sağlanan hizmetler (özel mülkiyete dayalı kurulmuş anaokullar);
- Kalp-cerrahi alanında hizmet sunan özel sağlık kurumların hizmetleri;
- Özel eğitim kurumları tarafından sağlanan hizmetler;
- K.C. İçişleri Bakanlığı Özel Koruma Devlet Hizmeti Başkanlığı tarafından sağlanan hizmetler;
- Çocuk veya az gelirli vatandaşların sosyal güvenliği ve koruma amaçlı malzemelerin tedariki, eğitim, sağlık, ilim, kültür ve spor alanındaki kar amacı gütmeyen kuruluş tarafından sarf malzemelerinin maliyetlerini aşmayan bir ücret karşılığında tedarik ettiği malzemeler;
- Sosyal-kültürel, fiziksel sağlığı iyileştiren yapılar, konut ve toplumsal kullanım için yapılar, yol, elektrik şebeke, trafo merkezi, kazan ve ısıtma ağları, gaz şebekeleri, hidroelektrik santral, termik santral, hidrolik yapı, su alım yapıları, madencilik ekipmanlarının karşılıksız ücretsiz devri;
- Hisse payının % 50'den fazlası devlete ait ve/veya ihtisas devlet kuruluşlara ait veya yerel kamu idareye ait işletmeye sivil savunma tesislerinin devri;
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti veya yerel makamların kararıyla sabit kıymetlerin diğer kuruluş mülkiyetine ücretsiz karşılıksız aktarılması;
- Tesisin işlenmesi tutanağı esasında, konut tesislerinin geçim kaynaklarını sağlayan mühendislik ağının transferi;
- Devlet veya belediye tarafından teslim edilen veya sağlanan cenaze töreni malzemeleri veya cenaze törenine ilişkin hizmetler;
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından belirlenen listeye göre mineral gübre, kimyasal bitki koruma ürünlerinin yanı sıra hayvanlar için aşı ve ilaçların tedariki;
- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından onaylanan listeye göre, Kırgız Cumhuriyeti işletmelerinde üretilen tarım makinelerinin yerli tarım ürünleri üreticisine tedariki;
- Metal içeren cevher, konsantre, alaşım ve rafine edilmiş metallerin tedariki ve ihracatı;

- Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından onaylanacak Devlet özel sektör ortaklığı projesi kapsamında özel ortak tarafından tedarik edilen mal veya sağlanan iş ve hizmet;
- Uluslararası hava taşımacılığı yapan uçaklara uçak yakıtı olarak jet yakıtı sağlayan yakıt ikmali yapan işletmelerin tedariği;
- Sosyal önemi olan tesis için yapılan mal tedariği;
- Belli malların ithalatı;
- Kendi üretim tesisi için kullanılacak sabit varlığın ithalatı;
- İş ve hizmet ihracatı.

Vergi matrahı, vergilendirmeye tabi malın değeri ve vergilendirmeye tabi ithalatın değeridir.

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV):

Vergi mükellefi: aşağıdaki Özel Tüketim Vergisi'ne tabi malların üretimi ve/ veya ithalatını yapan işletmeler:

1. Etil ispiroto,
2. Bira,
3. Alkollü içecekler,
4. Alkollü ve alkolsüz içeceklerin karışımı,
5. Tütün ve türün karışımli diğer malzemeler,
6. Petrol ve petrol ürünleri

Vergi tarhi: ÖTV'ye tabi malların Kırgızistan'da üretimi ve/veya ithalatı

Vergi matrahı:

1. ÖTV işareti ile belirlenen ÖTV'ye tabi malların fiziksel hacmi ve/veya,
2. Satış vergisi ve KDV hariç ÖTV'ye tabi malların satış fiyatı ve/veya,
3. Gümrük Birliği ve Kırgız Cumhuriyeti'nin gümrük mevzuatları gereğince belirlenen ÖTV'ye tabi malların gümrük kıymeti ve/veya,
4. ÖTV'ye tabi malların üreticisi tarafından ödeme olarak, hediye, rehin olarak, döviz işlemlerinde ve ücretsiz olarak verilmesi durumunda KDV, Satış vergisi ve ÖTV hariç piyasa fiyatı
5. nin eksiz malları aynı bir ödeme olarak, hediye olarak, rehinli malları rehin sahibinin veya borsa işleminin mülküne ve ücretsiz olarak aktarması durumunda, satış ve tüketim vergileri KDV hariç malların piyasa fiyatı
6. ÖTV işareti olmayan ÖTV'ye tabi malların fizik hacmi.

Vergi oranı: K.C. Vergi Kanunu'nca belirlenmiştir. ÖTV oranı K.C. Hükümeti tarafından değiştirilebilir, ancak temel vergi oranından aşmayacak oranda olması gerekir.

Satış Vergisi:

Vergi mükellefi: Kırgız Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren yerel kurum ve kuruluşlar,Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı şirketler ve özel girişimciler.

Vergi tarhi: mal satışı, iş sağlama ve hizmet sunma

Vergi matrahı: KDV ve Satış vergisi hariç mal, iş ve hizmet satışından elde edilen kazanç.

Vergi oranı:

KDV mükellefleri için:

Ticari faaliyetten	%1
Diğer faaliyet alanları	%2
Cep telefonu operatörlüğü	%5

KDV mükellefi olmayanlar için:

Ticari faaliyetten	%2
Diğer faaliyetten	%3

Mal ve hizmet satışında, bankacılık aracılığıyla yapılan ödemeler (banka ve cep telefonu operatörleri hizmetleri hariç)

0 %;

Bankalar için **% 2;**

Mobil iletişim alanındaki faaliyetler için **%5**

Doğal Kaynakları Kullanım Vergisi (Bonus ve royalti)

Doğal kaynakları kullanım vergilerine bonus ve royalti girmektedir.

Bonus (maden rezervi artışında ödenen harç) - jeolojik araştırmak ve maden yataklarını işlemek amacıyla toprak altını kullanma hakkı için tek defalık ödeme. Yeni sondaj yapıp da rezervlerde artış olursa tarifesi üzerinden ve metal tipine göre ödenir.

Vergi mükellefleri: Toprak altını kullanma hakkına sahip Kırgız Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren yerel kurum ve kuruluşlar,Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı şirketler ve özel girişimciler.

Vergi matrahı:

1. Maden yatağının geliştirilmesi sırasında, (yeraltı suyu ekstraksiyonu hariç) - Kırgız Cumhuriyeti'nin maden rezervleri Devlet bilançosunda kaydedilen maden rezervi miktarı
2. Yeraltı sularının geri çekilmesi sırasında, geri çekilecek beyan edilen su hacmi
3. Maden arama sırasında, lisanslı alanın büyüklüğü
4. Ticari amaçlı mineralojik, paleontolojik koleksiyonlar ve dekoratif amaçlı taş malzemeler ve süs taşları ve yapı malzemeleri olarak kullanıldığında, lisanslı alanın büyüklüğü
5. Toprak altı kullanım haklarının devri sırasında, toprakaltı kullanıcının raporuna göre belirtilen zamanda işlenmemiş kalan maden rezerv miktarı veya lisanslı alanının büyüklüğü
6. Telif hakkı sahibinin şirket kurucu sermayesinde öz payının değiştirmesi sırasında, toprakaltı kullanıcının raporuna göre belirtilen zamanda işlenmemiş kalan maden rezerv miktarı veya lisanslı alanının büyüklüğü
7. Maden rezervinin hacminin artmasında, Kırgız Cumhuriyeti Devlet Maden Rezervleri Komisyonu tarafından kaydedilen artan maden rezervi miktarı.

Vergi oranı:

Ticari amaçlı mineralojik, paleontolojik koleksiyonların, dekoratif amaçlı süs taşları ve yapı malzemeleri olarak kullanılan taşların toplanması, madeni arama için verilen lisanslı alanın büyüklüğü, ayrıca işlemek için maden yatağı rezervinin miktarına göre sınıflandırma tablosunda yer alan maden türlerine göre bonusun oranı ve hesaplama düzeni Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından belirlenir.

Royalti (Rödöfans)- Maden yatağını işleme ve/veya yeraltı suların çıkartılması için yeraltı toprağın kullanımına yönelik cari ödemeler. Royalti üretim üzerinden ödenir, maden rezervi büyüklüğüne göre oran/ yüzde belirlenir, üretim miktarı ve ortalama satış fiyatı çarpımları ile hesaplanır, bazı durumlarda ortalama satış fiyatı yerine direkt dünya piyasası metal fiyatı kullanılır.

Vergi Mükellefi:

Kırgız Cumhuriyeti'nde aşağıdaki alanlarda faaliyet gösteren yerel kurum ve kuruluşlar, Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı şirketler ve özel girişimciler:

1. Maden yatağını geliştirme,
2. Yeraltı su çıkarımı,
3. Hidrokarbon yataklarının araştırılması ve araştırılmasında yapılan deneyler sırasında petrol ve gaz çıkarılması;
4. Endüstriyel test ve / veya acil durumların önlenmesi veya ortadan kaldırılması amacıyla ilgili madenin tek seferlik çıkartılması

Vergi matrahı:

5. Madeni işleme sonucunda elde edilen maden ve ürünün satışından alınan ve KDV ve Satış Vergisi hariç hesaplanan kazanç
6. Su sağlama ihtisas kurumları hariç royalti vergisine tabi işletmeler için yeraltından çıkartılan suyun su sayacı göstergesine göre hacmi

Vergi oranı: İşletilen madenin türüne ve maden yatağının rezerv hacim birimine veya elde edilen kazançta göre som üzerinden Kırgız Cumhuriyeti Vergi Kanunu'nda belirlenmiştir.

Arazi Vergisi:

Vergi mükellefi: aranın kullanım hakkı ilgili belgeler ile ispatlanmış arazi kullanım hakına sahip veya arazi sahibi olarak tanınan kişilerdir.

Vergi tarhi: arazi verisine tabi arazinin mülkiyet hakkı, tarımsal arazinin geçici süre ile edinilmesi ve kullanım hakkı.

Vergi matrahı: arazinin yüz ölçümü.

Vergi oranı: Arazinin konumuna ve kullanım amacına göre Kırgız Cumhuriyeti Vergi Kanunu'nda belirlenir. Arazi vergisi aşağıdaki göstergelere göre Vergi Kanunu'nda belirlenen formüle göre arazinin yüz ölçümünü arazi vergi oranı ve uygulanabilir oranlarla çarparak hesaplanır:

1. Tarımsal arazi,
2. Halk yerleşimi olan ve tarım için kullanılmayan arazi
3. Müstakil ev ve bahçecilik için kullanılan arazi.

Mülkiyet Vergisi:

Vergi mükellefi: vergiye tabi aşağıdaki gayrimenkul kıymet ve taşıt araçlarına sahip olan gerçek ve tüzel kişilerdir:

1. 1. Grup. Daimi veya geçici olarak yaşamak için kullanılan ve ticari amaçla kullanılmayan konut (müstakil ev, daire)
2. 2. Grup. Ticari faaliyetlerde kullanılan konut (müstakil evler, daire), dinlenme tesisleri, sanatoryum, üretim, idari ve sanayi binalar
3. 3. Grup. Ticari faaliyetlerde kullanılan, metal ve diğer malzemelerden geçici olarak yapılmış kiosk, konteyner ve başka yapılar.
4. 4. Grup. Taşıt araçları

Vergi matrahı:

1. 1,2,3 gruptaki gayrimenkul kıymet için, Vergi Kanunu'nca belirlenmiş düzene göre vergiye tabi gayrimenkullerin bedeli,
2. 4 gruptaki menkuller için,
1. içten yanmalı motor ile çalışan veya içten yanmalı motoru bulunmayan taşıt araçları için- motor hacmi veya kayıtlı değeri
2. içten yanmalı motoru ve kayıtlı değeri bulunmayan taşıt araçları için- K.C. Hükümeti tarafından belirlenen düzene göre çıkartılmış değeri

Vergi oranı:

3. 1 grupta yer alan mülk için % 0,35
4. 2 ve 3 grupta yer alan mülk için %0,8
5. 4. Grupta yer alan taşıt araçları için:
 1. Vergilendirmeye tabi taşıt aracın K.C. Vergi Kanunu'nca belirlenmiş taşıt aracın türü ve kullanım süresine göre motor silindir hacminin her santimetre küpü için hesaplanmış sabit fiyat tutarı, veya içten yanmalı motorlu taşıt araçları veya içten yanmalı motoru bulunmayan taşıt araçlarının kayıtlı değerinin% 0,5'i –
 2. İçten yanmalı motoru ve kayıtlı değeri bulunmayan taşıt araçları için K.C. Hükümeti belirleyen düzene göre %0,5

Sosyal Fon Kesintileri:

Devlet sosyal sigorta sistemine göre sosyal sigorta kesintilerinin mükellefi: şirket türüne bağlı olmaksızın yerel kurum ve kuruluşlar, Kırgızistan'da daimi temsilciliği aracılığıyla faaliyet gösteren yabancı şirketler ve özel girişimciler.

Sosyal Fon Kesintisi Oranları: “Devlet Sosyal Sigorta Tarifeleri” Hakkında K.C. Kanununa göre SSK oranı ve matrahı belirlenir ve mükellefin statüsü, vergi rejmi, faaliyet alanı ve diğer faktörlere bağlıdır.

İş veren tarafından, çalışana verilen emek maaşının %17,25'e (Emekli Sandığı %15, Zorunlu Sağlık Sigortası %2, İşçi Rehabilitasyon Fonu %0,25) kadar.

İş gören tarafından, işveren tarafından verilen emek maaşının %10'u (Emekli Sandığı %8, Birikimli Emekli Fonu %2) .

Aynı zamanda, işveren sigorta primlerinin her iki bölümünün (işveren ve işgören payı) de doğru bir şekilde hesaplanması, kesilmesi ve devlete ödenmesinden sorumludur.

Sosyal Sigorta Kesintilerinin idaresi fonksiyonunu K.C. Vergi İdaresi yapmaktadır.

Diğer Zorunlu Ödemeler:

Kırgız Cumhuriyeti mevzuatı gereğince (ilgili kuruluşun statüsü ve faaliyet türlerine bağlı olarak) ek diğer özel ücret ve zorunlu ödemeler alınabilir. Örneğin: gümrük vergileri, lisans

saklama ödemeleri, çöp toplama harcı, yerel önemli altyapının geliştirilmesi ve bakımı için kesintiler vb.

Özel Vergi Rejimleri :

Belirli sınıftaki vergi mükellefleri için K.C. Vergi mevzuatları gereğince genel vergilerin yanı sıra aşağıdaki özel vergi rejimlerinin uygulanması da öngörülmüştür:

- Tek vergi esasında kolaylaştırılmış vergi sistemi
- Zorunlu patent esasında vergi
- İhtiyari patent esasında vergi
- Vergi anlaşması esasında vergi
- Serbest ekonomi bölgeleri vergi sistemi
- Yüksek bilişim teknoloji bölgelerinde vergi sistemi

Tek vergi esasında kolaylaştırılmış vergi sistemi, vergiye tabi faaliyetlerine yönelik alınması gereken kurumlar vergisi ve satış vergisi karşılığında küçük ölçekli işletmeler tarafından tek bir verginin ödenmesini sağlar.

Tek verginin oranları:

1. Tarım ürünleri işleme, üretim ve ticaret alanları için- ödeme şekli nakit olması durumunda kazancın %4'ü, ödeme şekli banka aracılığıyla (nakit olmayan) yapılması durumunda kazancın %2'si,
2. Diğer faaliyet alanları için- ödeme şekli nakit olması durumunda kazancın %6'sı, ödeme şekli banka aracılığıyla (nakit olmayan) yapılması durumunda kazancın %3'ü.

İşletme kendi isteği ile kolaylaştırılmış vergi sistemini seçebilir, ancak aşağıdaki vergi mükellefleri için kolaylaştırılmış vergi sistemi uygulanmaz:

1. KDV mükellefi
2. ÖTV mükellefi
3. Patent esasında faaliyet gösteren işletme
4. Bankacılık ve sigorta hizmetlerini sunan işletmeler,
5. Yatırım fonları,
6. Menkul kıymetler borsasının profesyonel katılımcıları
7. Lokanta, restoran ve diğer yemekhaneler
8. Dinlenme ve sağlık rehabilitasyon tesisleri

Zorunlu patent esasında vergi sistemi, belediye banyoları hariç sauna, hamam hizmeti; bardo hizmeti; büro hizmeti; diskotek ve gece kulübü hizmetleri; 24 saat araba parkı hizmeti; rehinci hizmeti; kuaförlük ve güzellik salonları; özel dişhekimliği hizmeti; billboard kiralama hizmeti; araba yıkama hizmeti; tarımsal ihracat hizmetlerini sunan işletmeler için kurumlar vergisi, KDV ve Satış Vergisi karşılığında zorunlu olarak uygulanan vergi rejimidir.

Zorunlu patent esasında vergilerin oranları, K.C.Vergi Kanunu gereğince belirlenir.

İhtiyari patent esasında vergi, kurumlar vergisi ve satış vergisi karşılığında ve sadece KDV mükellefi olmayan ve Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından belirlenen faaliyet alanına yönelik olarak gerçek kişiler tarafından kullanılabilir. İhtiyari patent esasında vergi oranı da Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından belirlenir.

Vergi Anlaşması Esasında Vergi:

Girişimcilik faaliyetlerinde bulunan işletme ve özel bireysel girişimciler ödeme yapabilir. Bu vergi sisteminin özü, Vergi Mükellefi ile vergi dairesi arasında, vergi mükellefi tarafından bir sonraki sene ödemesi gereken kurumlar vergisi, satış vergisi ve KDV vergisi karşılığında sabit vergi miktarı belirlenen bir anlaşmanın yapılmasıdır.

Aşağıdaki işletmeler Vergi Anlaşması esasında vergi mükellefi olamaz:

1. Zorunlu patent esasında faaliyet gösteren işletmeler
2. Kredi, bankacılık ve sigorta hizmetlerini sunan işletmeler
3. Yatırım ve emekli sandığı fonları
4. Menkul kıymetler borsasının profesyonel katılımcıları
5. Vergi borcu olanlar,
6. Yeraltı kaynak kullanımı vergi mükellefi
7. ÖTV mükellefi
8. 3 yıldan az ekonomik faaliyette bulunan işletmeler
9. 3 aydan az faaliyet gösteren toplu yemekhane ve dinlenme tesisleri

Serbest Ekonomi Bölgeleri Vergi Sistemi :

Serbest Ekonomik Bölgelerinde ÖTV'ye tabi mal üretimi ve satışını yapan şirketler hariç, Kırgız Cumhuriyeti Serbest Ekonomi Bölgeleri'nde mal ve hizmet üretim ve satışını yapan şirketlere yönelik uygulanan sistemdir. Sadece SEB'de kayıt edilmiş şirket SEB şirketi olarak kabul edilir. SEB şirketleri, SEB'deki faaliyetlere ilişkin gelir kaynağından kesilmesi ve ödenmesi gereken diğer vergi ve gelir vergisi hariç tüm vergilerden muaftır. Bahse konu vergi muafiyeti karşılığında SEB şirketleri SEB Genel Müdürlüğü'ne gelirin %2 oranına kadar ödeme yapar.

Yüksek Bilişim Teknoloji Bölgelerinde Vergi Sistemi:

Bu rejim, Yüksek Bilişim Teknolojileri Hakkında K.C. Mevzuatları gereğince belirlenen taleplere uygun olarak ekonomik faaliyetlerde bulunan yüksek bilişim teknolojileri parkının kayıtlı şirketlerine yönelik uygulanır.

Yüksek Bilişim Teknolojileri Parkının şirketleri, kurumlar vergisi, KDV, satış vergisinden Yüksek Bilişim Teknolojileri Hakkında K.C. Mevzuatları gereğince belirlenen süre kadar muaftır, söz konusu şirketlerde çalışanlardan %5 oranında gelir vergisi alınır.

Yüksek Teknoloji Parkı Müdürlüğü'nün faaliyetlerinin finansmanı, Parka kayıtlı şirketlerin gelirlerinin % 1'i kadar kesintilerle gerçekleştirilir.

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları:

K.C. Hükümeti aşağıdaki ülkeler ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması imzalamıştır: Kazakistan, Beyaz Rusya, Ukraina, Tacikistan, Özbekistan, Rusya, Moğolistan, Hindistan, Kanada, Polonya, Malezya, Türkiye, İsviçre, İran İslam, Çin Halk , Avusturya, Finlanda, Moldova, Almanya, Letonya, Litvanya, Güney Kore, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Suudi Arabistan, Estonya

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Uygunluk Değerlendirme

Avrasya Gümrük Birliği'nin (Avrasya Ekonomik Birliği) (Belarus, Kazakistan, Ermenistan, Kırgızistan ve Rusya) kurulmasından sonra, bu ülkeler teknik düzenleme için ortak ilkeler ve kurallar anlaşması imzalanmış ve tek bir teknik düzenleme sistemi ortaya çıkmıştır. Teknik düzenleme, belirli mal türlerine uygulanan kontrol yöntemlerini ve güvenlik gereksinimlerini yansıtan standartlardır.

AEB sınırları içinde teknik düzenlemeler, belirli bir ürünün üretim, satış, depolama, nakliye ve imha süreçlerini düzenleyen düzenlemeler ve standartları içerir. Sertifika sisteminin ana görevi, **Avrasya Gümrük Birliği Ülkeleri** içinde dolaşıma giren ürünlerin kalitesini ve güvenliğini kontrol etmektir. Ürünlerin mevcut standartların gerekliliklerine uygunluğunu, onaylama ihtiyacı yasa düzeyinde korunmaktadır.

Teknik yönetmeliklere göre yabancı üreticinin Gümrük Birliği içinde mutlaka bir yetkili temsilcisi olmalıdır. Ayrıca, Avrasya Uygunluk İşareti (EAC) sertifikasında/beyannamesinde üreticinin adı ile üreticinin temsilcisinin adına yer verilmektedir. EAC sertifikası ve deklarasyon bir ila beş yıl süreyle verilir.

Uygunluk onayı, ürünlerin yasal ve tüketici karakteristikleri gereksinimlerine uygun olduğunu onaylamak için tasarlanmıştır. Kırgızistan'da uygunluk onayı K.C. ulusal düzenlemelerine ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) mevzuatına dayanmaktadır. Uygunluk beyanı ve uygunluk sertifikası, eşit hukuki güce sahip olup tüm Kırgızistan'da geçerlidir.

Herhangi bir ürün için ne tür sertifikanın düzenlenmesi gerektiğini öğrenmek için AEB Gümrük Birliği teknik mevzuatı ile, Kırgızistan'da zorunlu sertifikalanmaya tabi olan ürün listesinin, Kırgızistan'da uygunluk beyanına tabi olan ürün listesinin veya devlet kaydına tabi olan ürün listesinin incelenmesi gerekmektedir. Ürün sertifikalama farklı süreçleri olan gönüllü ve zorunlu sertifikalama olmak üzere iki temel sistemden oluşmaktadır.

Kalite sertifikası olarak ta bilinen Gümrük Birliği uygunluk sertifikasının uygulamasının ana amacı, ürünlerin Avrasya Gümrük Birliğinin çeşitli ürünlere yönelik ürün güvenliğine ilişkin teknik düzenlemelere uygun olmasını sağlamaktır. Ürünün kalite sertifikası, onaylanmış teknik kurallara göre düzenlenmektedir. Günümüzde, Gümrük Birliğinde her pazar oyuncusu, ürettiği veya satılan ürünün ilgili listede bulunması durumunda, sertifika alması zorunludur.

Gümrük Birliği uygunluk sertifikası ürünün sertifikalamaya tabi olan ortak ürün listesinde bulunması durumunda ürünün teknik düzenlemelere uygun olduğunu onaylayan

sertifikalama sürecinden geçmesi ve Gümrük Birliğine üye olan ülkelerde ürünün taşınmasında kolaylık gibi bir dizi avantaj sağlayan uygunluk sertifikası alınması gerekmektedir.

Avrasya Uygunluk İşareti ([EAC Sertifikası](#)) -Gümrük Birliği Uygunluk Sertifikası, ürünün Gümrük Birliğine giriş izni alabilmesi için gerekmekte ve ürünün teknik düzenlemelerde yer alan normlara uygun olduğunu göstermektedir. Bu belge, Avrasya Gümrük Birliğine üye olan tüm ülkelerle engelsiz ve en uygun koşullarla ticaret yapma imkanı sağlamaktadır.

Gümrük Birliği uygunluk sertifikası, hem Gümrük Birliğine üye ülkelerde üretilmiş ürünler için hem de yabancı üreticilerin ürünleri için düzenlenebilmektedir. Gümrük Birliğine üye olan ülkelerde ve yabancı ülkelerde üretilmiş ürünlere karşı uygulanan koşullar ve sertifika süreçleri aynıdır.

[EAC Sertifikası](#) -Gümrük Birliği sertifikasının avantajı Gümrük Birliğine üye olan tüm ülkelerde (Kazakistan, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Belarus ve Ermenistan) geçerli olmasıdır. Her ülke için ayrı bir sertifikanın alınmasına gerek kalmamaktadır.

Avrasya Gümrük Birliği teknik düzenlemelerinin listesi söz konusu Birliğin <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/teknreg/deptekreg/tr/Pages/TRVsily.asp> internet adresinden temin edilebilmektedir.

Ortak ürün listesine aşağıda yer alan internet adresinden ulaşılabilir.

<http://www.eurasiancommission.org/ru/act/teknreg/deptekreg/coordination/Documents/%D0%95%D0%9F%D0%9F%2c%20%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BB%20%D0%BE%D0%B1%D1%8F%D0%B7%20%D0%9E%D0%A1%20620.pdf>

Ortak ürün listesine ilişkin “Açıklamalar” aşağıda yer almaktadır:

Yeknesak belgelerin verilmesi ile beraber ortak listede yer alan Gümrük Birliği çerçevesinde zorunlu uygunluk onaylanmasına tabi olan ürünler için (bunda böyle ortak liste olarak anılacaktır), başvurana, seçeneğine göre, yeknesak formlarda uygunluk sertifikası veya uygunluk beyanı ve/veya Gümrük Birliğine üye ülkelerinin mevzuatı uyarınca uygunluk sertifikası veya uygunluk beyanı verilmektedir.

Üçüncü ülkelere ithal edilen ürünler için Gümrük Birliğine üye ülkelerinin mevzuatı uyarınca uygunluk sertifikası veya uygunluk beyanı veya yeknesak formlarda uygunluk sertifikası veya uygunluk beyanı düzenlenmektedir. Yeknesak formlarda uygunluk sertifikasının düzenlenmesi sürecinde, başvuran kişi (üretici, üretici tarafından yetkilendirilmiş birisi, ithalatçı veya satıcı) ancak Gümrük Birliğine üye olan ülkenin mevzuatı uyarınca kaydedilmiş tüzel kişi veya özel girişimci olabilmektedir.

Ortak listede bulunmayan ürünler, Gümrük Birliğine üye olan ülkenin ulusal mevzuatı uyarınca zorunlu uygunluk sertifikalamasına tabidir. Yeknesak forma göre verilen uygunluk sertifikasının ve uygunluk beyanının süresi 5 yılı aşamaz.

Ortak listede yer alan ürünlerin yeknesak forma göre uygunluk beyanının düzenlenmesi için gereken belgeler arasında, Gümrük Birliğine üye ülkelerinin ulusal uygunluk onayı sistemi ile birlikte tek listede yer alan Gümrük Birliği’nin sertifika kurumları ve test laboratuvarları tarafından verilmiş uygunluk sertifikaları kullanılabilir. Ortak listede yer alan ürün uygunluk sertifikalama sürecine katılan üçüncü taraftan kast edilen, Gümrük Birliği’nin sertifikasyon kurumları ve test laboratuvarlarıdır.

Ortak listede yer alan ürünün yeknesak forma göre uygunluk sertifikasının verilmesinde ve uygunluk beyanının kaydedilmesinde, uluslararası standartlar, Gümrük Birliğine üye ülkelerinin ulusal(devlet) standartları ve sıhhi-epidemiolojik kontrolüne tabi olan ürünlere karşı Yeknesak sıhhi-epidemiolojik ve hijyen gereksinimler, veteriner kontrolüne tabi olan ürünlere karşı ise Yeknesak veteriner gereksinimleri uygulanmamaktadır. Ortak ürün listesinin kullanılmasında ürünün adı ve Gümrük Birliği GTİP numarası rehberlik etmektedir.

Yeknesak forma göre uygunluk sertifikası ve uygunluk beyanı düzenlenmesinde yapılan testle, tek listede yer alan Gümrük Birliği'nin sertifika kurumları ve test laboratuvarları tarafından yapılmaktadır.

Yeknesak forma göre uygunluk sertifikası ve uygunluk beyanı düzenlenmesi ve verilmesi, tek listede yer alan Gümrük Birliği'nin sertifika kurumları ve test laboratuvarları tarafından yapılmaktadır.

Söz konusu ortak listenin geçerlilik süresi, bahse konu ürün için AEB'in Kabul ettiği yeni yeknesak teknik düzenlemelerinin yürürlüğe girmesine kadar devam etmektedir. Yeni teknik düzenlemelerin yürürlüğe girilmesinden sonra söz konusu ürüne ait ulusal mevzuat, Gümrük Birliğine üye olan tüm ülkelerin ortak listelerinden kaldırılmaktadır.

Ortak listede yer alan ürünün Gümrük Birliğine üye olan ülkelerde satılmasında, söz konusu ürün, satıldığı ülkenin mevzuatı uyarınca etiketlenmelidir.

Yeknesak forma göre verilen uygunluk sertifikaları ve uygunluk beyanları, ürünün Gümrük Birliğine üye ülkelerinin ulusal mevzuatlarının gereksinimlerine uygun olduğunu onaylamaktadır.

Uygunluk Beyanı	Uygunluk Sertifikası
Başvuran tarafından ibraz edilen belgelere dayanarak sertifikalama kurumu tarafından düzenlenmektedir.	Test sonuçlarına dayanarak sertifikalama kurumu tarafından düzenlenmektedir.
1 yıldan - 5 yıla kadar geçerlidir	5 yıla kadar geçerlidir
Boş bir A4 kağıt üzerinde düzenlenmektedir	Özel desenli korumalı belge (kıymetli evrak) üzerinde düzenlenmektedir
Uygunluk beyanında gösterilen bilgiler için sorumluluğu başvuran üstlenmektedir	Uygunluk sertifikasındaki bilgiler için sorumluluğu ise sertifikayı düzenleyen sertifika şirketi üstlenmektedir.

Avrasya Ekonomik Birliğine üye ülkelerde akredite edilmiş test laboratuvarlarının ve sertifikasyon kurumlarının bilgilerine ise http://eec.eaeunion.org/ru/docs/Pages/IL_OS.aspx internet adresinden ulaşılabilir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Avrasya Uygunluk İşareti (EAC), ürünlerin Avrasya Gümrük Birliği'nin tüm teknik düzenlemelerine uygun olduğunu gösteren işarettir. Bu işareti taşıyan ürünler, tüm uygunluk değerlendirme prosedürlerini geçmiştir ve ilgili teknik düzenlemelerin gereksinimlerini karşılar.

Gümrük Birliği teknik düzenlemeleri uyarınca zorunlu belgelendirme prosedürünü geçen ürünler EAC İşareti ile etiketlenilip, Avrasya Ekonomik Komisyonu Kurulu tarafından onaylanan EAC uygunluk işareti ile işaretlenmiştir. Bu işaret, tüketici için bilgi ile birlikte ürün etiketine uygulanır.

EAC Deklarasyonu/Sertifikalandırma fiyatlandırması aşağıdaki bilgilere göre tespit edilmektedir

- Ürünün adı ve teknik özellikleri
- Katalog bilgisi
- Ürüne ait GTIP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon) numarası
- AEB Teknik Düzenlemeye ilişkin Kanun, oluşturulan gerekliliklere ilişkin uygunluk onayı mekanizmaları ve koşullara yaklaşımı radikal bir şekilde değiştirmiştir. Söz konusu Kanun, uygunluk değerlendirmesini, ürün veya tesis, üretim süreci, kullanma, saklama ve taşıma, satma ve geri dönüşüm, hizmetin veya işin teknik kurallara göre ifa edilmesi, onaylanmış standartların provizyonuna veya sözleşme koşullarına, diğer nesnelerin veya ürünlerin belgeye dayanan uygunluk sertifikası olarak tanımlamaktadır.

Ortak İşaret (EAC), söz konusu işaretle etiketlenmiş ürünün Gümrük Birliği teknik düzenlemelerinde yer alan ürün uygunluğunu onaylayan tüm gereken prosedürlerden geçtiğini ve sözkonusu ürüne karşı Gümrük Birliğinin tüm teknik koşullarına uygun olduğunu göstermektedir.

Üreticiler (tedarikçiler), ürünlerin uygunluk değerlendirmesinde Gümrük Birliğinde öngörülen belgelerde tasdik edilmiş olan ve Gümrük Birliğine üye olan ülkelerden birinde Gümrük Birliği Teknik Düzenlemeleri uyarınca uygunluk değerlendirme sürecinden (prosedürlerden) geçmesi durumunda sözkonusu ürünü Ortak İşaret (EAC) ile etiketleyebilmektedir.

Ortak İşaretin (EAC) kullanım kuralları:

Ortak İşaret (EAC) her ürün birimine, ambalaja veya ürünlerle beraber giden belgelerin üzerine konmaktadır. Gümrük Birliğine üye olan ülkelerin pazarlarında Ortak İşaret (EAC) tek renkte ve konmuş yüzeyi ile kontrast olmalıdır. Ortak Simgenin ürüne, ambalaja ve belgelerine konma yeri Gümrük Birliği Teknik Düzenlemelerinde tespit edilmektedir.

Gümrük Birliği Uygunluk Sertifikası ve Uygunluk Beyanı arasındaki temel farklar aşağıda yer almaktadır.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

SGR Hijyen Sertifikası (Devlet Kaydı Belgesi) (Sağlık Sertifikası)

İnsanların sıhhi ve epidemiyolojik refahı ve veteriner ile bitki sağlığı karantinasının sağlanması amacıyla Avrasya Ekonomik Birliği hakkında Anlaşma'da, üye olan ülkelerin sıhhi, veteriner ve bitki sağlığı karantina tedbirlerinin alınması konusunda tutarlı politikaların yürütmesine ilişkin hüküm bulunmaktadır.

Söz konusu Anlaşmanın Ek 12'de, sıhhi, veteriner ve bitki sağlığı karantina tedbirlerinin uygulaması belirlenmektedir. Komisyonun tutanakları (28.05.2010 tarihli ve №299 sayılı Gümrük Birliği Komisyonunun kararı ve Gümrük Birliği Teknik Düzenlemeleri) uyarınca devlet kaydına tabi olan ürünlerin Gümrük Birliği alanında serbest dolaşımı **SGR Hijyen Sertifikası (Devlet Kaydı Belgesi)** bulunması durumunda yapılmaktadır.

Devlet Kaydı, insanların sıhhi ve epidemiyolojik refahı alanında yetkili kurum tarafından ürünün yeknesak sıhhi, epidemiyolojik ve hijyenik koşullara veya Gümrük Birliği teknik düzenlemelerine uygunluğunu değerlendirme prosedürüdür.

Devlet kaydı belgesi, ürünlerin güvenliğini onaylayan, ürünlerin yeknesak sıhhi, epidemiyolojik ve hijyenik koşullara uygunluğunu onaylayan, ürünlerin Gümrük Birliği teknik düzenlemelerine uygunluğunu onaylayan ve insanların sıhhi ve epidemiyolojik refahı alanında yetkili kurum tarafından yeknesak formda ve Komisyon tarafından onaylayan düzene göre düzenlenen bir belgedir.

Avrasya Ekonomik Birliğine üye ülkelerde akredite edilmiş test laboratuvarlarının ve sertifikasyon kurumlarının bilgilerine ise http://eec.eaeunion.org/ru/docs/Pages/IL_OS.aspx internet adresinden ulaşılabilmektedir.

Teknik Engeller

Kırgızistan'ın pazar giriş uygulamaları, Orta Asya Bölgesinde en serbest uygulamalar olarak kabul edilmektedir. Bugüne kadar, ülke uygulamalarının Türk ihracatçıları açısından teknik engel yaratmadığı düşünülmektedir. Diğer taraftan Kırgızistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye olması Birliğ'e üye ülkelerinin ihracatçıları için piyasa avantajlarını arttırmaktadır. Birlik içinde akredite edilmiş makamlar tarafından verilen belgelerin diğer AEB üyesi makamları tarafından doğrudan kabul edilmesi bu ülkelerin ihracatçıları için hem zaman hem maliyet açısından avantaj sağlamaktadır. Standartlar ve teknik düzenlemeler alanında karşılık belgelerin tanınması hukuksal altyapının yaratılmasına olanak sağlayacaktır.

Bu çerçevede, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik Düzenlemeler, Standardizasyon, Uygunluk Değerlendirmesi, Akreditasyon ve Metroloji Alanlarında İşbirliği Anlaşması" imzalanmıştır.

Avrasya Ekonomik Birliği içinde teknik düzenleme mevzuatların değerlendirilmesi ve onayı devam etmektedir. Bu bağlamda, teknik düzenleme, etiketleme ve belgelendirme alanlarında yapılan değişikliklerin takip edilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Örneğin: Nisan 2020 ayı itibarıyla AEB'e ayakkabı ithalatında elektronik etiketleme uygulanmaya başlayacaktır.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Kırgız Cumhuriyeti fikri mülkiyet hakları korumasının hukuki esaslarını, Kırgız Cumhuriyeti mevzuatları ve Kırgızistan'ın üye olduğu uluslararası anlaşmalar oluşturmaktadır. Fikri mülkiyet alanında esas mevzuatlar: K.C. Medeni Kanunu, K.C. Patent Kanunu, Ticari İşaret, Hizmet İşareti ve Malın Menşei Yerin Adı Hakkında K.C. Kanunu, Telif Hakkı hakkında K.C. Kanunu ve diğer mevzuatlardır.

Kırgızistan fikri mülkiyet alanında bir çok uluslararası anlaşmanın üyesidir. Onlardan en önemlisi: Paris Sınai Mülkiyetin Korunması Sözleşmesi, Edebi ve Sanatsal Eserlerin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, Patent İşbirliği Antlaşması, Uluslararası Marka Tescilleri ile İlgili Madrid Anlaşması. Ayrıca 1998 yılında Kırgızistan DTÖ üyesi olmuştur. Ülkenin fikri mülkiyete ilkin mevzuatları DTÖ Kapsamında Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlgili Yönleri Anlaşması gereğince talepler dikkatte alınarak hazırlanmıştır.

Kırgız Cumhuriyeti Telif Hakkı ve İlgili Haklar Kanunu gereğince, Kırgızpatent fikri mülkiyet ve telif hakları alanında düzenleme organdır.

Telif hakları yönetim işlemlerini Kırgızpatent Telif Hakları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Söz konusu Genel Müdürlüğün esas görevleri:

- Kırgız Cumhuriyeti'nin sözleşmeleri ve mevzuatı ile tanınan yetkiler temelinde yazarların, hak sahiplerinin, ilgili hak sahiplerinin mülkiyet haklarının toplu olarak yönetilmesi;
- Bilim, edebiyat ve sanat alanında yaratıcılığının geliştirilmesi için yetkisi dahilinde yasal koşulların yaratılmasının teşvik edilmesi;
- Optik medya ve yazılım, ses, video ürünlerinin telif hakkı ve ilgili hakları içeren çalışmaları sırasında sahtecilik belirtilerinin belirlenmesi;
- Lisanslı ürünler için pazarın gelişiminin desteklenmesi;
- Telif hakkı ve ilgili hakların yasal olarak korunmasına ilişkin konularda kolluk kuvvetleri ve adli makamlarla etkileşim;
- Yaratıcı birliklerin, kurumların ve kuruluşların temsilcilerinin, telif hakları ve ilgili hakların korunması için faaliyetlere katılmalarının, faaliyetlerinin doğası gereği, yazarlar, ilgili hakların sahipleri arasında açıklayıcı çalışmalar yürütülmesi çağrısında bulunulması;
- Kırgızistan'da (bölgelere göre) telif hakkı ve ilgili hakların tescili konusunda tüzel kişilere ve kişilere danışmanlık hizmetleri verilmesi;
- Kırgız Cumhuriyeti'nin telif hakkı ve ilgili haklar alanındaki mevzuatının temellerini düzenlemek ve yürütmek;
- Telif hakkı ve ilgili haklar alanındaki mevzuatın iyileştirilmesi;
- Kırgız Cumhuriyeti mevzuatına uygun olarak başka görevlerin uygulanması.

Kırgızpatent'te kayıtlı telif hakları şunları içerir:

- Edebi eserler (edebi, sanatsal, bilimsel, eğitsel, gazetecilik, vb.);
- Dramatik ve senaryo çalışmaları;

- Metinli veya metinsiz müzik eserleri;
- Müzik ve dramatik eserler;
- Koreografik eserler ve pandomim;
- Görsel-işitsel eserler (sinema, televizyon ve video, slayt filmleri ve diğer sinema, televizyon ve video), radyo çalışmaları;
- Resim, heykel, grafik, tasarım ve diğer güzel sanat eserleri;
- Dekoratif, uygulamalı ve scenografik sanat eserleri;
- Mimari, kentsel planlama ve peyzaj sanat çalışmaları;
- Fotoğrafik çalışmalar ve fotoğrafçılığa benzer şekilde elde edilen eserler;
- Coğrafya, topoğrafya ve diğer bilimlerle ilgili coğrafi, jeolojik ve diğer haritalar, planlar, eskizler ve eserler;
- Uygulama programları ve işletim sistemleri dahil her türlü elektronik bilgisayar (bilgisayar) programları. (Bilgisayar programlarını kaydetme prosedürü ayrı Kurallarda verilmiştir);

Ticari marka ve hizmet markası, bir tüzel kişiliğin veya bireyin mal ve hizmetlerini sırasıyla diğer tüzel veya gerçek kişinin benzer mal ve hizmetlerinden ayırabilen işaretlerdir.

Kırgız Cumhuriyeti'nde sözlü, grafik, büyük ve diğer isimler veya bunların kombinasyonları ticari marka olarak kaydedilebilir. Sözlü ifadeler kelimeleri, sözlü karakterli harf kombinasyonlarını, ifadeleri, cümleleri, dilin diğer birimlerini ve bunların kombinasyonlarını içerir. Grafik gösterimleri, canlıların, nesnelerin, doğal ve diğer nesnelerin görüntülerini, herhangi bir şeklin figürlerini, çizgilerin, noktaların, bir düzlemdeki figürlerin kompozisyonunu içerir. Kombine gösterimler farklı bir doğa, grafik, sözel, hacimli vb. Hacimsel tanımlar, üç boyutlu nesneleri, şekilleri ve çizgi, şekil kombinasyonlarını içerir.

Ticari marka, tüzel kişilik adına ve girişimci faaliyette bulunan bir kişi adına tescil edilebilir. Bir ticari markanın sahibi, münhasıran ticari markayı kullanma ve atma hakkının yanı sıra, başkaları tarafından kullanılmasını da yasaklar. Bir ticari marka sahibinin hakkının ihlali, bu marka tarafından belirtilen bir ticari markanın veya ürünün veya bu markaya göre karışıklığa göre benzer bir atamanın, yetkisiz üretim, kullanım, ithalat, satış, satış ve diğer ekonomik dolaşım veya depolamaya girişidir. türdeş ürünler. Bir ticari markaya ilişkin münhasır hak, bir ticari markanın Kırgız Cumhuriyeti Devlet Markaları Siciline, Kırgızpatent tarafından yayınlanan resmi bültende yayımlandığı tarihten itibaren bilgi yayınlanmasından kaynaklanmaktadır.

Ticari markaların tescil başvurusu, Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti (Kırgızpatent) Hükümeti uyarınca Fikri Mülkiyet ve İnovasyon Devlet Servisi tarafından aşağıdaki adreste kabul edilmektedir: Moskova sok. 62, Bişkek

Başvurmak için bir başvuru formunu doldurulması (formun aslını) ve ücretinin ödenmesi gerekir.

Başvurunun incelenmesi Kırgızpatent tarafından yapılır ve iddia edilen ismin ön incelemesini ve incelenmesini içerir.

Karar verilmeden önceki inceleme sırasında başvuru sahibinin başvuru belgelerini tamamlama, açıklama veya düzeltme hakkı vardır.

Ek materyaller, başvuru tarihinde başvuruda yer almayan malların belirtilerini içeriyorsa veya beyan edilen tanımları önemli ölçüde değiştiriyorsa, değerlendirmeye alınmayacaktır.

Bir başvuru, başvuru sahibinin talebi üzerine, değerlendirmesinin herhangi bir aşamasında ancak Devlet Tescili'ne ticari marka tescil tarihinden daha geç olmamak üzere geri çekilebilir.

Talep edilen atamanın incelenmesi, başvurunun yapıldığı tarihten itibaren on iki ay içinde ön inceleme tamamlandıktan sonra yapılır.

İncelemenin sonuçlarına dayanarak, bir ticari markayı kaydetme veya kaydetmeyi reddetme kararı verilir.

Ticari markanın tesciline ilişkin karara dayanarak, belirlenen ücretin ödenmesine ilişkin belgenin alındığı tarihten itibaren bir ay içinde ticari marka Devlet Siciline tescil edilir.

Bir ticari markanın tesciline ilişkin ve sicile girilen bilgiler, Kyrgyzpatent tarafından ticari markanın Devlet Siciline tescil tarihinden itibaren veya ticari markanın Devlet Siciline tescilinde değişiklik tarihinden itibaren üç ay içinde resmi bültende yayımlanır.

Bir ticari marka için sertifika verilmesi, Kyrgyzpatent tarafından ticari markanın resmi bültende yayımlandığı tarihten üç ay sonra yapılır.

Bir ticari markanın tescili, Kyrgyzpatent'e başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 10 yıl geçerlidir.

Sınai Mülkiyet Hakkı

Sınai mülkiyetin yasal korunması (icatlar, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, şirket isimleri, ticari markalar, hizmet markaları ve menşei ünvanları) kayıt esasına göre sağlanır. İcat, faydalı model ve endüstriyel tasarım hakkı, belge sahibinin bu sınai mülkiyet nesnelerine yönelik önceliğini, yazarlığını ve münhasır hakkını belgeleyen bir patent ile korunmaktadır.

Endüstriyel tasarım altında, ürünün dekoratif, tasarım veya estetik yönüne (tasarım) atıfta bulunur. Ürünler, endüstriyel veya el sanatları üretiminin en çeşitli öğeleri olarak anlaşılmaktadır. Teknik ekipman ve araçlar, kumaş ve giysi modelleri, takı ve oyuncaklar, ambalaj ve mobilya, tabaklar ve gıda ürünleri, grafik semboller ve tipografik font örnekleri. Endüstriyel tasarımların uluslararası sınıflandırması 6.600'den fazla ürün içermektedir.

Endüstriyel bir tasarım başvurusu, başvuru sahibi tarafından doğrudan Kyrgyzpatent'e veya bir patent vekili aracılığıyla yapılabilir. Başvuru dili Kırgız veya Rusça'dır. Temel özelliklerin listesi ve yazılımın adı her iki dilde de sunulmalıdır.

Kırgız Cumhuriyeti Patent Kanunu uyarınca, bir icadın patentleme sürecinde yasal olarak önemli işlemlerin yapılması için patent ücretleri ödenmektedir.

Ücretlerin emri, büyüklüğü ve ödeme şartları "Patent İcatları, Faydalı Modeller, Sanayi Tasarımlar, Seçim Başarıları, Ticari Markaların Tescili, Hizmet Markaları, Menşe Başvuruları, Menşe Başvurularını Kullanma Hakkı ve Patent Vekillerinin Tescili" 12 Haziran 1998 tarih ve 346 sayılı Kırgız Cumhuriyeti Hükümet Kararnamesi tarafından belirlenmiştir.

Başvurunun yapıldığı tarihten itibaren iki ay içinde yapılan resmi inceleme sürecinde, başvuru belgeleri kontrol edilir, yürütmelerinin doğruluğu, belirtilen yazılım çözümünün uygunluğu, başvurunun önceliği belirlenir. Başvuru, resmi bir inceleme talebini karşılıyorsa, başvurunun kabul edildiğine dair yazı başvuru sahibine gönderilir.

Resmi muayenenin olumlu bir şekilde karara bağlanması durumunda, başvuru, patent verilebilirlik kriterlerine uygunluk açısından incelenir.

Başvurunun incelenmesi, başvuru sahibi veya üçüncü şahıslar tarafından sunulduğu tarihten itibaren 12 ay içinde yapılır. Olumlu bir sonuç alınması durumunda, Kırgız Cumhuriyeti patentinin verilmesine karar verecektir. Sanayi tasarımı için başvuru sahibinin sorumluluğunda olan patent, yürürlükteki bakıma tabi olarak 15 yıl geçerlidir.

Patent geçerliliğini başvuru sahibinin sorumluluğu altında tutabilmek için, yıllık olarak ücret ödemek ve ödeme başlığı altında koruma başlığı ve nesnenin sayısını belirten belgelerin Kırgızistan kopyalarını temin etmek gerekir.

Fikri ve sanayi mülkiyet haklarının korunması alanında Kırgızistan'da yapılan uygulamalara ilişkin bilgiler detaylı bir şekilde Rusça, Kırgızca ve İngilizce dillerinde Kırgızpatent kurumunun <http://patent.kg/en/trademarks-and-service-marks/> web adresinden temin edilebilmektedir.

Dağıtım Kanalları

Bağımsızlık sonrasında Sovyetler döneminde kurulmuş bulunan dağıtım ağları tamamen çökmüş olup, özel sektör bu alandaki boşluğu esas itibarıyla gayri resmi ve küçük ölçeklerdeki girişimlerle doldurmaya çalışmaktadır. Türkiye'den ihraç edilen mallar yine Türkiye merkezli veya Kırgızistan'da Türk sermayesiyle kurulmuş distribütörler yoluyla Kırgız pazarına girmektedir.

Yabancı yatırımların %50'den fazlası Başkent Bişkek merkezli olup, diğer bölgelerdeki yatırımlar ağırlıklı olarak madencilik sektörüne aittir. Yabancı yatırımların Bişkek dışındaki bölgelere düzenli dağılmaması bölgelerin göreceli yoksulluğundan ileri gelmekte, dolayısıyla da Bişkek bölgesinde yoğunlaşan yabancı yatırımlar açısından düşük karayolu kalitesi dağıtımın etkinliğini ciddi ölçüde etkilemektedir.

Yabancı yatırımların çoğunluğu ürünleri için yeterli pazar büyüklüğü olmadığı için Başkent ve çevresi ile sınırlı kalmaktadır. İthal malların büyük kısmı Bişkek pazarı için Kazakistan'dan karayolu ile temin edilmektedir. Oş bölgesinde satılan mallar Özbekistan'dan ithal edilmektedir. Diğer ürünler Çin'den gelmektedir. Ürünlerin dağıtımının yapıldığı karayollarının kalitesi standartların altındadır. Ancak yapımı uzun zamandır ertelenen, Güney Kazakistan ile Issık Göl bölgesini bağlayacak olan otoyol Kazakistan bağlantısını geliştirecektir. Çin ile bağlantı sağlayan karayollarının ıslahında da gelişme yaşanmaktadır.

Franchising ve doğrudan pazarlama Kırgız Cumhuriyeti'nde gelişmiş değildir. Ticari marka, logo ve fikri mülkiyet hakları Mülkiyet Hakları Kanunu uyarınca korunmakla birlikte, hak ihlallerine ilişkin cezai kovuşturmaların sonuçlandırılması oldukça güç olup, bu anlamda Kırgız Cumhuriyeti'ndeki durum esas itibarıyla gelişme yolundaki ülkelerdeki durum ile paralellik arz etmektedir. Buna karşılık, özellikle komşu ülkeler (esasen Çin) kaynaklı korsan ve taklit mal ile mücadelede Kırgız otoritelerin belirli bir başarı elde ettiği de söylenemez.

Ülkede yazılı basın, radyo, televizyon, reklam panosu, sponsorluk ve promosyonel faaliyetler gibi tanıtıma yönelik imkanlar mevcuttur.

Kırgızistan pazarı geleneksel olarak küçük çaplı satış yerlerinden oluşmakla birlikte tüketicinin yoğunlaştığı büyük şehirler (Bişkek ve Oş) Bişkek Park, Asya Mall, ZUM, GUM Çınar, Dordoi Plaza gibi büyük alışveriş merkezleri ve Frunze, Globus, Narodny gibi zincir supermarketler hizmete girmekte ve yaygınlaşmaktadır. Perakende sektörü çok hızla gelişmekte etkinliği ve yaygınlığını artırmaktadır.

Herhangi bir malın Kırgızistan pazarına girebilmesi için alıcının kayıtlı resmi bir firması olması gerekir. Yabancı malların ithalatını ve dağıtımını güvenilir bir dağıtıcı ya da alıcı bulmak önemlidir.

Dağıtım kanallarıyla anlaşma yapılırken dikkatli olunması gerekmekte ve anlaşmada belirtilmeyen noktaların Kırgızistan Ticaret hukukuna göre yorumlanacağı unutulmamalıdır. Böyle durumlarda problem yaşamamak için yerli bir hukuk danışmanına ihtiyaç duyulabilecektir.

Franchise sistemi Kırgızistan'da yeni gelişmekte son zamanlarda yabancı gıda malzemeleri ve fast food zincirleri başarılı faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Türk firmalarından Derimod başarılı franchise örneği olarak gösterilmektedir.

Kırgızistan'da iş merkezleri de gelişmektedir. Özellikle Bişkek'te rahatlıkla ofis ayarlayabileceğiniz yerler mevcuttur. Birçok otel de ofis olarak kullanılabilir ve toplantı ve tanıtım yapılabilir imkanlar sunmaktadır.

Orta Asya bölgesinin en büyük giyim pazarı olan Dordoy Pazar, başkent Bişkek'in merkezine 5-6 km. mesafede yer almaktadır. 6-7 bin konteynerden oluşan devasa büyüklükteki bu pazar, yerli satıcı ve alıcıların yanı sıra Çin, Kazakistan, Özbekistan, Tacikistan ve Rusya gibi çevre ülkelerden gelen satıcı ve tüketicileri de bir araya getirmektedir. Çevre ülkelerden gelen tüccarlar, bu pazarın toptan satış yapılan depolarından büyük miktarlarda mal satın almakta ve bu malları kendi ülkelerinde pazarlamaktadırlar. Bu nedenle pazar, lojistik açıdan da önemli bir merkez olarak kabul edilmektedir.

Diğer taraftan ülkenin güneyinde, Özbekistan, Türkmenistan ve Tacikistan'a önemli bir dağıtım noktası olarak bilinen Kara Suu pazarı yer almaktadır.

Farklı malların tek bir dağıtıcısı da olabilmektedir. Türkiye, Rusya veya İngiltere menşeli malların tek bir dağıtıcısı olabilmektedir. Pazar fiyata duyarlı olduğu için yerli dağıtıcı ile çalışmak ve promosyon faaliyetlerine önem vermek gerekmektedir. Ayrıca dağıtıcı ile detaylı bir sözleşme yapmak önem arz etmektedir.

Kırgız istatistik bilgilerine bakarsak 2019 yılında toptan ve perakende ticaret alanında 121.094 kayıtlı kurum faaliyet göstermektedir. Bunlardan % 82'si Bişkek'te çalışmaktadır. Perakende ticaret hacmi, 4,1 milyar dolar, toptan ticaretin hacmi 2,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Fiyat duyarlılığı nedeniyle farklı kalite ve fiyat uygulaması pazarda başarı için gereklidir.

Ülkede genel olarak 400den fazla küçük ve büyük Halk Pazarı faaliyet göstermektedir. Yaklaşık 15 sene önce toptan ve perakende ticaretin %80'ini bu tür Halk Pazarları oluşturmaktaydı. 2015 senelerinde ticaret merkezleri ve kapalı ticaret alanlarında ticaret ile halk pazarındaki ticaret payı hemen eşitlenmiştir. Bunun temel sebebi perakende satış

marketlerinin artması ve halka daha iyi hizmet sunumaları açısından perakende ticarete marketlere tercih verme artmaktadır.

Perakende ticarete hiper ve super market olarak bilinen Globus, Narodniy ve Frunze gibi marketlerin sayısının artması, petrol ve petrol ürünleri ticaretinde Gazpom, Bişkek Petroleum, Rosneft gibi zincir istasyonları, ilaç ve tıbbi malzemeler sektöründe Farmamir, Neman gibi eczaneler zinciri öne çıkmaktadır.

Elektronik ticaret alanında, bazı şirketler perakende alanında maliyetlerin azaltılması amacıyla elektronik ortamda ticarete de önem vermeye başlamıştır. Ancak Kırgız Cumhuriyeti'nde tüketim mallarının internet üzerinden ticareti henüz yeterli seviyede gelişmemiştir. Ülkede e-ticaret henüz başlangıç aşamasındadır, bu nedenle elektronik ticaret alanında yakın zamanlarda potansiyelin artacağı değerlendirilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Kırgızistan, her ne kadar, nüfus ve satın alma gücü bakımından BDT ülkeleri içerisindeki en küçük pazarlardan biri olarak kabul edilse de, son yıllarda büyümeye başlayan bir pazar olarak dikkat çekmektedir. Özellikle son yıllarda giyim konusunda tüketim alışkanlıklarındaki artışın miktarı, ülkeye, Çin, Türkiye, Rusya, Avrupa Ülkeleri ve diğer ülkelerden gelen ithal giyim eşyalarının hacmini genişletmiştir. Bunun yanı sıra, giyim konusunda ülkedeki en büyük ticari merkez olan Dordoy Pazarı'nın yanı sıra, başkent Bişkek'in merkezinde de çok sayıda alışveriş merkezi ve giyim eşyaları satan butikler bulunmaktadır. Ayrıca şehir içerisinde yayılan irili ufaklı pazarlarda, giyim eşyası satan çok sayıda küçük dükkan faaliyet göstermektedir. Giyim eşyaları pazarlayan satıcı sayısının artması, şık giyinmeye özen gösteren Bişkek'teki tüketicilerin, alışveriş merkezi seçimi konusunda geniş alternatiflere sahip olmalarını ve satış rekabeti de beraberinde getirmektedir. Bu bakımdan, birbirleri ile yoğun bir rekabet içerisinde olan bu satış noktalarının, rakiplerine karşı rekabet üstünlüğü sağlayacak pazarlama stratejilerini geliştirmelerinde, hizmet sundukları tüketici kitlesinin davranışlarını en iyi şekilde kavramalarının önemi büyüktür.

2015 yılına kadar halkın büyük bölümü temel ihtiyaçlara harcama yapmak ve ürünün fiyatların ucuzluğuna bakması daha yaygındı. Ancak halkın gelir düzeyi arttıkça artık alıcı ürünlerin kalitesi ve AVM veya kapalı marketlerde alışveriş yapma ön plana çıkmaktadır. Harcanabilir gelir artışı paralelinde değişmekte olan tüketici tercihlerinde; daha yüksek standartlarda alışveriş ortamı sunan, sağlık ve hijyenik açılarından denetlenen ürünlere raflarında yer veren süpermarketler ve hipermarketlerden, haftalık alışverişler yaparak, mümkün olan en kısa sürede tüm ihtiyaçları karşılamak yönünde eğilim gözlenmektedir.

Ancak ekmek veya süt gibi günlük satın alınan gıda maddeleri hala geleneksel bakkallardan, et ve meyve sebze ise açık hava pazarlarından temin edilmektedir.

Kırgız tüketicileri giyim, araç, mobil cihaz veya gittikleri restoranları prestij unsuru olarak görmektedir, ancak bazı durumlarda bütün harcamalar tüketicilerin bütçesinden aşmaktadır.

Marka bilincinin Kırgızistan'ın yurtdışında eğitim almış veya çalışmış vatandaşlar aracılığıyla hızla gelişmekte olduğu gözlemlenmektedir.

Kırgızistan’da tüketici tercihlerinde bölgesel farklılıklar da bulunabilmektedir. Örneğin kırsal bölgesindeki tüketicilerin ürün alırken tercih fiyata dayalı olurken, Bişkek’teki tüketiciler açısından marka prestiji ile birlikte fayda maliyet analizi yapan tüketici bilinci yüksek alıcıların da yaygın olduğu görülmektedir.

Özellikle elektronik ürünlerde ve beyaz eşyada satın alacakları ürünlerin fiyatlarını internetten araştırmakta, ürünlerle ilgili forumları ve şikâyetleri takip etmektedirler. Kırgızistan’da tüketiciler yeniliklere karşı açıktır. Bu kapsamda, pazarın gelişime açık olması ve tüketicilerin yeni ürünlere açık fikirli olarak yaklaşmaları tanıtım faaliyetlerinin önemini arttırmaktadır.

Genel anlamda, Kırgız pazarının reklam duyarlılığı yüksek olarak değerlendirilmektedir. Tanıtımda en etkin araç televizyon ve sosyal medya araçlarıdır.

Kırgızistan’da gıda alanında tüketici tercihleri ülkemizden farklılık arz edebilmektedir. Bu alanda en belirgin örnek ülkemizde özellikle kahvaltılarda yoğun biçimde tüketilmekte olan peynir ve zeytinin Kırgızistan’da yeterince tanınmıyor olmasıdır. Diğer taraftan, ülkede peynir kültürünün gelişmekte olduğu, zeytinin ise genellikle salatalarda cüzi miktarda çeşni olarak kullanılmaktadır.

Tüketicilerin Türk zeytinlerini, zeytin yağını, çay, kahve, çikolata, şekerleme v.b. gıda ürünlerini tanımaları amacıyla marketlerde açılacak ufak tadım stantlarının açılması, günlük mutfakta kullanımın avantajları gibi faydalı tanıtımların yapılması alıcılar için büyük fark yaratacağı düşünülmektedir. Çünkü, Türk malının fiyat ve kalite açısından Avrupa ürünlerine göre en uygun olduğu imajı halk arasında yaygın olarak bilinmektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Yerel bir işadımı ile işbirliği yapılması önemlidir. Uzun mesafede iletişim kurmaktansa karşılıklı iş görüşmelerin yapılması daha etkili olmaktadır. Bu açıdan alım heyetleri, ticaret heyetleri programlarının düzenlenmesi ve sektörel olarak karşılıklı ziyaretlerin yapılmasının faydalı olduğu değerlendirilmektedir. Katalog üzerinden veya elektronik ticaret yolu üzerinden satış yeni gelişmektedir. Doğrudan pazarlama yöntemi olarak yüzyüze satış yöntemi kullanılmaktadır.

Mağazacılık alanında mağazanın konumu, vitrinin çekiciliği önemlidir. Genellikle AVM’de yer alan mağazalar için belli bir müşteri ktlesi oluşmakta, ancak dışarıda açılmış bir mağazanın halkın yoğun geçtiği bir bölgede yer almaması satış etkileyen teme faktör olmaktadır. Ancak özel bir hizmet, özel marka veya mal satışında konum önemli değildir. Örneği lokantacılıkta özel bir tasarım ve hizmet sunumu yapan dağın tepesinde yer alan restoranlara da müşterilerin gittiği görülmektedir.

Giyim mağazası, gıda mağazası olsun satış elemanların geliştirilmesi ve iyi satış teknikleri uygulamaları konusunda eğitilmesi çok önemlidir. Daha 5 sene önce Kırgızistan’da satış elemanlarının satış seviyesi çok düşük iken halihazırda bu konuya şirketler çok önem vermektedir.

Tanıtım ve promosyon faaliyetleri önemlidir. Çünkü Kırgız tüketicileri reklam ve ürün tanıtımına önem vermektedir. Tanıtımda ürün çeşidine göre, televizyon, kişisel tanıtım,

radio, billboardlar, katalog ve broşürler de etkili olmaktadır. Son zamanlarda sosyal medya tanıtımının da çok hızlı gelişmekte olduğu gözlemlenmektedir. Ancak ürünü deneme fırsatı olmayan durumlarda elektronik satış etkin değildir. Bu durumda sosyal medyada tanıtımı yapılan malın satışı yapılan mağazanın mutlaka Kırgızistan'da bulunması önemlidir.

Kamu İhaleleri

Kamu ihalelerinin yürütüldüğü ve duyurulduğu İhale Ajansının internet sitesine <http://www.goszakupki.gov.kg> adresinden erişim sağlanmaktadır. Üyelik bedeli olarak 1.800 som talep edilmektedir. Bahse konu internet sitesi sadece Rusça hizmet vermektedir. Ülkenin ihale mevzuatında üç tip kamu alım usulü düzenlenmiştir. Yabancı firmaların bu alım usullerinden sadece "Limitsiz İhale" olarak adlandırılan türe katılmasına izin verilmektedir. Ülkede kimi zaman ihale tarihine birkaç gün kala ilan yapılabilir.

Şirketler maden ocağının jeolojik araştırması, maden çıkarma ve işleme faaliyetlerine ilişkin lisans almak zorundadır. İlgili Lisanslar Kırgız Cumhuriyeti Sanayi, Enerji ve Toprakaltı Kaynaklar Devlet Ajansı'ndan ihale veya açık artırma yoluyla verilmektedir. Söz konusu ihalelere ilişkin bilgileri <http://www.gkpen.kg/index.php/info> web adresinden takip etmek mümkündür.

Yol inşaatı ve taşımacılık konusunda yapılan ihaleleri <http://mtd.gov.kg/category/investitsionnye/> web adresinden takip etmek mümkündür.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım

2019 yılında Kırgızistan'da tarım, orman ve balıkçılık alanında 440 binden fazla işletme kayıt edilmiş olup %75,6'sı çiftçi birlikleri, %24,2'sini de özel tarım işletmeleri oluşturmuştur.

Tarım, Ormancılık ve Hayvancılık sektörünün GSYİH'daki payı 2019 yılında %11,7 olup, 3.164,9 milyon dolar olmuştur. Söz konusu sektörün 2019 yılındaki üretiminde bir önceki yıla kıyasla %2,6'lık bir artış olmuştur. Sektörün toplam üretim hacminde hayvancılık sektörünün payı %47,3, tarım %50,1, hizmetler %2,2, ormancılığın payı ise %0,2, balıkçılık %0,2 olmuştur.

2019 yılında toplam ekilebilir alan 1216,7 bin hektar olmuş olup bir önceki yıla kıyasla 1,8 hektar, başka bir deyişle %0,1'e artmıştır.

Kırgız Cumhuriyeti'nde Başlıca Tarım Sektörü Üretimi

	2017/ Bin ton	2018 / Bin ton	Değişim %
<i>Buğdaygiller</i>	1 681,8	1 741,5	3,5
<i>Pamuk</i>	65,3	74,7	12,5
<i>Tütün</i>	1,5	1,8	16,6
<i>Şeker pancarı</i>	712,3	773,0	7,8
<i>Yağ özlü bitkiler</i>	39,7	35,4	-12,4
<i>Patates</i>	1 416,0	1 446,6	2,11
<i>Sebzeler</i>	1 086,7	1 094,9	0,7
<i>Kavun, karpuz</i>	259,1	249,1	-4
<i>meyve ve yemişler</i>	240,6	251,4	4,2

Kaynak: KC Milli İstatistik Komitesi

Kırgızistan'ın Talas bölgesinde üretilen ve büyük bölümü Türkiye'ye ihraç edilen fasulyenin üretici kilo fiyatı 45-65 som (0,65-1\$) arasında değişmektedir. 2017 yılında Talas bölgesinde üretilen fasulyenin miktarı yaklaşık 95,748 bin ton olmuş olup önceki yıla göre %4,99'a artmıştır.

Kırgız Cumhuriyeti'nde Başlıca Hayvancılık Sektörü Üretimi

	2017 / ton	2018 / ton	Değişim %
<i>Kesimlik hayvan ve kanatlı (canlı ağılığı)</i>	216,6	221,3	2
<i>Süt</i>	1556,2	1589,7	2,1
<i>Yumurta (bin adet)</i>	510,7	533,2	4,4
<i>Yün</i>	12619	12798,4	1,4
<i>Bal</i>	1803	1957,8	8,5

Kaynak: KC Milli İstatistik Komitesi

Kırgızistan tarım sektöründe yeni tarım makinesi ve ekipman eksikliği ile gübre ve yüksek verimli tohum açığı gözlemlenmektedir. Tarım sektörünün diğer sektörlerle ortak sıkıntısı devlet teşviklerinin yetersizliği ve bankacılık sistemindeki yetersizlik nedeniyle yaşanan finansman sorunları oluşturmaktadır.

Kırgızistan tarım sektörü ülkenin en önemli sektörlerinden biri olmasına rağmen son yıllarda ülke ekonomisinde önemi azalmaktadır.

Sanayi

SSCB'nin dağılmasının ardından Kırgız ekonomisi üretim kayıpları nedeniyle ciddi sorunlarla karşılaşmıştır. Bugün itibarıyla da sanayi sektörü Sovyet zamanındaki üretim hacimi seviyesinden uzak olduğu söylenebilir. Sanayi üretiminin en önemli alt sektörü gıda işleme sanayisidir. Madencilik, gıda işleme sektörü ve hazır giyim sektörleri aynı zamanda en cazip yabancı yatırım alanları olmuştur.

Kırgızistan'ın sanayi sektörünün GSYİH'ya katkısı 2019 yılında %18,6 olmuştur. Ayrıca, sanayi sektörü son yıllarda artış eğiliminde olup 2018 yılında bir önceki yıla göre %5,7 artış göstererek toplam hacmi (sanayi ürün ve hizmetleri hacmi) 3.606,3 milyon dolar olmuştur. Bu tutar ülkedeki en büyük Kumtor Maden İşletmesi göz ardı edildiğinde 2.135,8 dolar olmuştur.

Yıllar İtibarıyla Sanayi Sektöründe Üretim Hacmi

(Milyon \$)	2018	2019	Değişim %	2019 İşletme sayısı
Toplam	3 702,8	4 008,1	%106,9	2301
Madencilik	230,8	285,9	%118,4	253
İmalat Sanayi	2 876,2	3 153,7	%108,3	1553
Elektrik, gaz, buhar üretimi ve dağıtım, iklimlendirme	554,5	529,2	%96,6	61
Su temini, arıtma, atık arıtma ve geri dönüşüm	41,2	39,2	%97,2	434

Kaynak: KC Milli İstatistik Komitesi

2018 yılında sanayi üretiminin yaklaşık 2,8 milyar dolara tekabül eden %75,7'si imalat sanayi kaynaklı olmuştur. Ancak, bu sektördeki makine ve ekipman, kimya ürünleri, elektrik

ekipmanları, tekstil ve ayakkabı imalatında meydana gelen düşüş Kırgızistan'ın toplam sanayi üretimi içindeki payını azaltmıştır.

2018'de yabancı yatırım olan sanayi işletmeleri 1,9 milyar dolar değerinde veya toplam üretimin %51,5'ni gerçekleştirmiştir.

Ayrıca, Sanayi sektöründe istihdamda 2017 yılı kıyasla %0,2 artış yaşandığı gözlemlenmiştir.

Kırgızistan ithalata bağlı bir ülke olduğu için, başka bir deyişle sanayide ham madde ve malzemeler dışarıdan ithal edildiği için sanayi ürünleri fiyatı dış fiyata göre değişmektedir.

Devlet tarafından gelir vergisi muafiyeti gibi teşvik ve destekler en çok tarımsal ürünleri işleme alanında gıda ve imalat sanayine verilmektedir.

Hizmetler

2020 Ocak ayında hizmet ticareti %4,4 artarak 543,8 milyon dolar olmuştur. Hizmet sektörlerinin GSYİH'ye katkısı %47,3'dür. Bu sektörde milli gelire katkı esas olarak küçük çaplı ticaret ve lokanta işletmelerinden sağlanmaktadır. Aşağıda sektörler itibarıyla gösterilen piyasa hizmetlerine ilişkin tablo yer almaktadır (giderler hariç).

Sektörler itibarıyla piyasa hizmetleri

(Milyon \$)	Ocak 2020	Pay (%)
Toplam	530,9	100
Ticaret; otomobil ve özel kullanım eşyalarının tamiri	393,2	74,0
Otel ve restoranlar	18,4	3,4
Ulaştırma	40,4	7,6
İletişim	31,6	5,9
Finansal faaliyet	20,6	3,8
Gayrimenkul mallar ile yapılan işlemler, kira ve tüketicilere sunulan hizmetler	9,2	1,7
Eğitim	9,4	1,7
Sağlık ve sosyal hizmetler	3,2	0,6

Kaynak: K.C. Milli İstatistik Komitesi

Tabloda da belirtildiği üzere, 2020 Ocak ayında hizmet ticaretindeki artış büyük ölçüde ticaret; otomobil ve özel kullanım eşyalarının tamiri sektöründe meydana gelen %74'lük payın artışından kaynaklanmıştır.

2018 yılında oteller ve restoranlar tarafından sağlanan hizmetlerin hacmi 2017'ye göre %7,6'ya artarak 342,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu hizmetlerin toplam hacmindeki en büyük payı %86,2'si restoranlar, barlar ve diğer yemek hizmetleri tarafından sağlanmaktadır.

2018 yılında Kırgızistan 2649 milyon dolar değerinde ürün ve hizmet ihraç etmiştir.

Ticaret ve yatırımda döviz kontrolü uygulanmamaktadır. Yüzlerce döviz büfesi piyasa fiyatlarından döviz işleminde bulunmaktadır.

Enerji

Kırgız Cumhuriyeti'nde sınırlı miktarda petrol ve doğal gaz rezervi bulunmaktadır. Kırgız Cumhuriyeti enerjide ağırlıklı olarak komşu ülkelerden yapmakta olduğu ithalata bağımlıdır. Kömür üretimi de halen iç talebi karşılamaktan uzaktır. Kırgız topraklarında bulunan büyük Kara-Keçe kömür yatağından çıkarılan kömürün piyasada rekabet edebilir hale gelebilmesi için yaklaşık 60 km'lik demiryolu inşaatına ihtiyaç duymaktadır. Halihazırda Kırgızistan kömür talebinin %65-70'ini komşu ülke Kazakistan'dan temin etmektedir.

Elektrik enerjisi üretimi Kırgızistan'daki temel endüstrilerden biridir. Ülkenin elektrik enerjisi ağırlıklı olarak hidroelektrik santrallerinde üretilmekte ve düşük fiyattan, yani 1 kW/saat 0,77 somdan (0,011 dolar) arz edilmektedir. Ülke hidroelektrik kaynakların genişliği bakımından Rusya ve Tacikistan'ın ardından BDT ülkeleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır. Ancak, ülke senede 142,5 milyar kW/saat üretme potansiyeline sahip olmasına rağmen bunun %10'unu üretebilmektedir. Kırgızistan'da 2018 yılında 15 728,0 milyon kW/saat elektrik enerjisi üretilmiş olup bunun 754,6 milyon kW/saat'i ihraç edilmiştir. Ülke enerji kaynakları talebinin %51'ni Hidroelektrik Santrallerde üretilen elektrik enerjisi ile karşılamakta olup geri kalanını komşu ülkelerden ithal etmektedir. Şu anda ülkede küçük hidroelektrik santraller hariç toplam kurulu gücü 3680 mW olan 18 Elektrik Santral, 16 Hidroelektrik Santral ve 2 Isıtma Merkezi çalışmaktadır.

Ayrıca Kırgızistan'da Bişkek ve Oş şehrinde bulunan termik santrallerinde ısı ve elektrik enerjisi üretilmektedir. Fakat bu üretim kış döneminde olup küçük hacimlerdedir. Enerji tüketiminde hidroelektrik barajların payı %90'larda ısı termik santrallerinin payı %10'un altındadır.

Doğal Kaynaklar ve Madencilik

Bağımsızlık öncesi dönemde altın, kömür, uranyum ve antimon Kırgız Cumhuriyeti'nin madencilik sektörüne damgasını vurmuştur. Kırgızistan'da çok sayıda altın maden yatağı bulunmaktadır. Halihazırda, işletilen en büyük altın maden yatakları: Kumtor (104 tondan fazla altın rezervi bulunmaktadır), Ceruy ve Taldı-Bulak-Levoberejniy, Makmal, Bozumçak, İştamberdi, Unkur-Taş , Tereksay vs.

1996 yılında Tien Şan dağlarında Kumtor altın madeninin faaliyete geçmesiyle altın üretimi toplam sanayi üretiminin %40'ına ulaşmıştır. Kanada firması Cameko Kumtor altın madenini işletmektedir. Mevcut rezervlerle Kumtor altın madeninin 2026 yılına kadar faaliyetine devam etmesi beklenmektedir. Kumtor Başkent Bişkek'in 350 kilometre güney doğusunda ve Çin sınırına 60 kilometre mesafede bulunmaktadır. Kumtor Orta Asya'da yabancı yatırımcılar tarafından işletilen en büyük altın madenidir. Maden bugüne kadar yaklaşık 304 ton altın üretmiştir.

Altın madenciliği dışında madencilik sektörü gelişmemiştir. Özellikle kömür madenciliğinde yatırım yetersizliği gözlemlenmekte ve bu alandaki faaliyetler esas olarak devlet eliyle yürütülmektedir.

Uranyum madenciliği Minkuş, Aktuz, Kajısay ve Maylısu bölgelerinde verim düşüklüğü nedeniyle durmuş bulunmaktadır.

Diğer bölge ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Kırgız Cumhuriyeti'nde petrol ve doğalgazın ekonomiye katkısı göz ardı edilebilir bir seviyede bulunmaktadır. 2018 yılında ülkenin doğal kaynaklarında geçen yıla göre %8,1'lik artış gerçekleşmiş olup bu artış ham petrol (200 bin ton), doğal gaz (27,3 milyon m3), kömür ve linyit (2,4 milyon ton) kaynaklarından sağlanmıştır.

Sigorta

Kırgızistan'da Sigorta sektörü finansal araçlar içerisinde en geri kalmış sektör durumundadır. Toplumun Sigorta konusunda bilinçsiz olması, yasa ve mevzuatlardaki yetersizlikler, kalifiye personel yetersizliği, sektöre olan güvensizlik en başlı etkenlerdir. Günümüzde hali hazırda 18 özel, 1 Devlet Sigorta şirketi (GSO) olmak üzere toplam 19 Sigorta şirketi Kırgızistan'da hizmet vermektedir. Zorunlu Sermaye tutarı minimum 150 000 000 com' dur. Genelde Bişkek'te ofisleri bulunan bu şirketlerin sadece 6 tanesinin Oş şehrinde (Atn Policy Sigorta, Kırgıztan Sigorta, HCK Sigorta, İngostrah Sigorta, Ayu Garant Sigorta, GSO) şubeleri bulunmaktadır.

Sigorta piyasası Mevzuat ve Genel Şartları Rusya Federasyonu Sigorta mevzuat ve genel şartlarına bire bir benzemektedir. Bu nedenle Türkiye Sigorta sektörü ile karşılaştırdığımızda evrak, işleyiş ve süreç bakımından farklılıklar bir hayli fazladır.

Zorunlu Sigorta olarak beş çeşit sigorta kanunu mevcut olmasına karşın yeterli denetim yapılmadığından sigorta yaptırma oranı çok düşük ve yetersizdir. Mevcut olanlar aşağıda belirtilmiş olup, hali hazırda Zorunlu Trafik sigortası mevcut değildir. 2 yıl önce kanun çıkmış fakat yürürlüğe girmemiştir. Bu yıl içerisinde Kırgızistan Cumhurbaşkanlığına Meclis tarafından imzaya gönderilen kanun teklifi tekrar görüşülmek üzere Meclise gönderilmiştir. Gecikmenin en büyük nedeni toplumun Trafik sigortasını yeteri kadar bilmemesi ve yeni bir vergi yasası olarak düşünmesinden kaynaklanmaktadır.

- Çalışanların emek (hizmet) görevlerini yerine getirirken hayatına ve sağlığına zarar gelmesine karşı işveren işçi sorumluluk sigortası;
- Tehlikeli üretim tesislerinin faaliyet sorumluluk sigortaları
- Tehlikeli mal taşıyıcıların sorumluluk sigortası

- Yolcu taşıyan araçların koltuk ferdi kaza sigortası.
- Deprem Sigortası

Sigorta Piyasasında Prim üretimi yoğunlukla Yabancı yatırımcılar, Devlet ihaleleri, Yatırım Fonlarının Sigorta zorunluluğu ve Maden Şirketlerinden elde edilmektedir. Bireysel satış oranı çok düşüktür. 2019 yılı Sektörel toplam Prim Üretimi 1 320 841 421 com (18 909 684 USD), Toplam Ödenen Hasar 180 671 024 com (2 586 558 USD)' dir. Genel Hasar/Prim oranı % 13,68'dir.

Bankacılık

Bağımsızlık sonrasında Kırgız Cumhuriyeti bankacılık sistemi yeniden yapılandırılmıştır. Halen bu sektörde KC Milli Bankası'nın yanı sıra 25 ticari banka faaliyet göstermektedir. Onların içinde 15'i yabancı sermayeli bankalardır. Söz konusu 15 banka içinde yabancı sermayesi %50'yi aşan 10 banka bulunmaktadır. Merkez Bankası belirli bir seviyede bağımsızlığa sahip bulunmaktadır. Bankalar ağırlıklı olarak dış işlemlerden ve hazine kağıtlarından kazanç sağlamaktadır.

Bankaların faaliyetleri 16 Aralık 2016 tarihli ve 206 "Kırgız Cumhuriyeti Ulusal Bankası, Bankalar ve Bankacılık Faaliyetleri Hakkında Kanun" ile düzenlenir.

K.C. Milli Bankası, Kırgız Cumhuriyeti'nin merkez bankasıdır ve devlete aittir. Merkez Bankası'nın amacı, uygun para-kredi politikasının uygulama aracılığıyla fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmektir.

Ticaret ve yatırımda döviz kontrolü uygulanmamaktadır. Yüzlerce döviz büfesi piyasa fiyatlarından döviz işleminde bulunmaktadır.

Kırgız bankacılık sektöründe sermayelerin artırılması, tasarrufların teşvik edilmesi, banka denetim sisteminin iyileştirilmesi ve ilgili mevzuatın güçlendirilmesi gerekmektedir. 2008 yılında bu doğrultuda atılan önemli adım mevduatların korunması hakkında kanunun kabul edilmesidir. Söz konusu kanuna uygun olarak yarısını ticari bankalar (yıllık olarak toplam mevduatın %0,2'si), diğer yarısını Devletin karşılayacağı Mevduatları Koruma fonu oluşturulmuştur.

Kırgız Cumhuriyeti, tedricen azalmakta da olsa, hala nakde dayalı bir piyasadır. Piyasaya sunulan krediler genellikle kısa vadeli olmakta, fiziki varlıklar ile teminat altına alınmakta, ancak teminat değerlendirme ve kredi talep edenlerin geri ödeme potansiyellerinin tespit edilmesinde yaşanan güçlükler nedeniyle bankalar kredilendirme yerine hükümet bonolarına yatırım yapmayı tercih etmekte ve dolayısıyla ticari banka finansmanından yararlanma imkanı daralmaktadır.

Kırgızistan'da banka kuracak olan Kırgız veya yabancı uyruklu vatandaşlar K.C. Merkez Bankası'nın Banka Lisans Departmanı'na başvurarak gerekli bilgi ve izin (ruhsat) belgelerini alabilirler.

Ticari banka, sadece anonim şirket (kapalı veya açık) şeklinde kurucu sermayesi en az 600 milyon soms (yaklaşık 9 milyon ABD doları) olması şartı ile kurulabilir ve işletilebilir.

Kırgız Cumhuriyeti mevzuatı gereğince, Kırgız Cumhuriyeti'nde ticari bir banka kurarken yerli ile yabancı yatırımcılar arasında eşit şartlar öngörülmüştür. Bankanın kurucuları ve hissedarları, Kırgız Cumhuriyeti vatandaşı, yabancı vatandaş veya yabancı şirket de olabilir.

Kırgızistan'da Banka Kurma Prosedürü

Bankacılık işlemleri yapma lisansını almak için, başvuru sahibi Kırgızça ve / veya Rusça dillerinde aşağıdaki belgelerin asıllarını veya usulüne uygun olarak tasdik edilmiş nüshalarını K.C. Merkez Bankası'na ibraz etmelidir:

- 1) Kurucuların Genel Kurulunca atanan yetkili bir kişi tarafından imzalanmış bankacılık işlemlerini yürütmeye ilişkin başvuru dilekçesi;
- 2) Kurucuların Genel Kurul toplantı tutanaklarının noter tasdikli iki nüshası;
- 3) Tüm kurucular tarafından imzalanan kuruluş sözleşmesi, iki orijinal nüshası. Tüzel kişinin kurucularının yetkili temsilcilerinin imzaları tüzel kişinin mühürleri tarafından onaylanır. Gerçek kişinin imzası noterle tasdik edilir (imza sirküleri);
- 4) Bankanın tüzüğü, iki orijinal nüshası;
- 5) Beyan edilen şirket adının kullanımı ile ilgili tüzel kişinin kaydına ilişkin yetkili devlet organının önceden onayı;
- 6) Bankanın ayrıntılı organizasyon yapısı;
- 7) Banka kurmanın ekonomik fizibilitesini içeren, bankanın hedefleri ve bu hedeflere nasıl ulaşılabileceğini açıklayan bir iş planı (2 kopya halinde);
- 8) Banka kurucularının (hissedarlarının) listesi, iki nüsha;
- 9) Kurucular (hissedarlar) ile ilgili bilgiler;
- 10) Terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin yasallaştırılması (aklanması) ile mücadele politika ve prosedürleri;
- 11) Bankanın Yönetim Kurulu tarafından onaylanan kredi politikası, operasyonel politikası ve diğer temel politikaları;
- 12) Bankanın açılması ve faaliyetinin düzenlenmesine ilişkin ayrıntılı bir eylem planı;
- 13) Mevduat koruma sistemine giriş başvuru dilekçesi vs.

Banka kurmak için izin verme süresi, başvuru tarihinden itibaren ve başvuru belgelerinin talebe uygun olması şartıyla 6 aydır. Ancak yabancı kurucu katılımı ile yapılan başvurular ilave 6 ay değerlendirilebilir.

Merkez Bankası tarafından verilen bankacılık lisanslarının geçerlilik süreleri sınırsızdır ve Kırgız Cumhuriyeti genelinde geçerlidir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Kırgızistan Türk Cumhuriyetleri içinde Sovyetler Birliği dönemindeki Sosyalist ekonomiden liberal ekonomiye en hızlı geçen, bu dönüşümün yasal altyapısına en çabuk uyum sağlayan ülkedir. Eğitimli insan gücü bakımından dünyanın çeşitli ülkelerinde üniversite bitiren genç dinamik, arayış içinde olan eğitimli kesim, okudukları ülkelerdeki görgü ve bilgilerini ülkelerinde uygulama gayreti içinde çaba göstermektedirler.

Yurt dışında üniversite bitiren Kırgızlar içinde Türkiye’de üniversite bitirenlerin veya master, doktora yapanların oranı diğer ülkelerde okuyan Kırgızların neredeyse tamamına yakındır. Bu itibarla, Kırgızlarda Türkiye ile iş yapma (ticaret ve yatırım ortaklığı) düşüncesi çok yaygındır.

Tarihsel ve kültürel bağlarımızın yakınlığından kaynaklanan Türkiye-Kırgızistan iş yapma potansiyelini yeterince kullanabildiğimizi söylemek mümkün değildir. Bunun sebeplerini akademik seviyede araştırmalar yapılarak tespit etmek gereği vardır. İş kültürünü geliştirmek ticarette ve yatırımda sonsuz sürdürülebilirliği sağlama açısından etik değerlere veya verilen sözlere güvenme yerine, yasal sözleşmeleri ile iş yapılmasının sağlanması önem arz etmektedir.

Türk-Kırgız ticaret veya ortaklıklarında yazılı sözleşmeler yerine, verilen sözlerde işe başlama, işe başlamadan önce ziyaretlerde kutlamalar yapma, iş planı hazırlamadan Kırgızistan’daki kayıtdışı ekonominin zaaflarından yararlanarak tutulamayacak sözler vererek işe başlayanların kısa sürede anlaşmazlığa düştükleri ve bu anlaşmazlıkların çözümü için ellerinde yazılı döküman olmaması nedeniyle haklı ve haksız ayırdetme güçlüğü yaygın olarak yaşanmaktadır.

Bu itibarla, ticaret ve yatırım ortaklığı yapacak olanlar mutlaka yazılı sözleşmelerle işe başlamalı bu konuda avukat ve muhasebe yardımı almaları faydalı olacaktır.

Para Kullanımı

Finans sektörü yeni gelişmekte olan Kırgızistan’da artık AVM, market, kafe ve lokanta, internet alış-verişlerinde banka kartı kullanımı özellikle de şehirlerde yaygınlaşmaktadır. 2019 yılında K.C. Merkez Bankası Başkanı ülkede banka kartı sayısının 2,8 milyona ulaştığını bildirilmiştir. Devlet maaş ödemelerini Maaş Programı çerçevesinde banka aracılığıyla yapılması banka kartları kullanımını arttırmıştır. Ancak, ülke geneline baktığımızda, özellikle de köylerde ve merkezlere uzak olan yerlerde halkın banka hizmetleri alanında bilgi yetersizliği, kültür alışkanlığı ve dijitalleşmenin eksikliğinden dolayı banka kartları hiç kullanılmamaktadır. Kredi kartı, çek kullanımı ödeme kartı (bank-kart) kullanımı kadar yaygın değildir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Vize ve kayıt şartları

Kırgızistan Cumhuriyeti mevzuatına göre yabancı vatandaşların veya vatansız kişilerin Kırgızistan’a girişleri ve Kırgızistan’da kalışları vize, geçici veya daimi ikamet iznine göre yapılır.

Vize ve vizesiz rejimler

Tüm vize kategorileri için ilk başvurular Kırgızistan Cumhuriyeti diplomatik misyon ve konsolosluklarında yapılmaktadır.

Aşağıdaki listede yer alan yabancı ülke vatandaşlarına basitleştirilmiş bir vize rejimi uygulanmaktadır. İlgili Kanuna göre, söz konusu listede yer alan yabancı ülke vatandaşlarının özel başvuruları gereğince, Kırgızistan Cumhuriyeti yurt dışı diplomatik temsilcilik ve konsolosluk şubeleri, devlet sınır kapılarında bulunan K.C. Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Vize ofisleri veya ve Kırgızistan'da bulunan konsolosluk dairesine başvuru yaparak *90 gün süre kadar* Kırgızistan'a giriş-çıkış vizesini alma hakları vardır.

- Avustralya, Avusturya Cumhuriyeti, Belçika Krallığı, Bulgaristan Cumhuriyeti, Bosna Hersek, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Macaristan Cumhuriyeti, Almanya Federal Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, İsrail, İrlanda Cumhuriyeti, İzlanda Cumhuriyeti, İspanya Krallığı, İtalyan Cumhuriyeti, Kanada, Kıbrıs Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Letonya Cumhuriyeti, Lihtenştayn, Lüksemburg Büyük Dükalığı, Makedonya Cumhuriyeti, Malta Cumhuriyeti, Monako Prenslığı, Hollanda Krallığı, Norveç Krallığı, Yeni Zelanda, Polonya Cumhuriyeti, Portekiz Cumhuriyeti, Romanya Cumhuriyeti, Sırbistan Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti, Singapur, Slovak Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye Cumhuriyeti, Finlandiya Cumhuriyeti, Fransa Cumhuriyeti, Hırvatistan Cumhuriyeti, Karadağ Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti, İsviçre Konfederasyonu, İsveç Krallığı, Estonya, Andorra, Arjantin, Brezilya, Vatikan, Vietnam, Tayland Krallığı Cumhuriyeti, Suudi Arabistan Krallığı, Meksika, Birleşik Arap Emirlikleri, San Marino, Filipinler, Arnavutluk Cumhuriyeti, Brunei Sultanlığı, Endonezya Cumhuriyeti, Güney Afrika, Şili Cumhuriyeti, Bolivya Cumhuriyeti, Venezuela, Katar, Kuveyt Devleti, Umman Sultanlığı, Bahreyn Krallığı, Japonya.

Vizesiz rejim Kırgızistan Cumhuriyeti mevzuatına göre ve Kırgızistan Cumhuriyeti tarafından imzalanan uluslararası anlaşmalara dayanarak uygulanmaktadır. Aşağıdaki listede yer alan ülke vatandaşları Kırgızistan'a vizesiz girebilir:

- 60 güne kadar vizeden muaf olan ülke vatandaşları: Avustralya, Avusturya Cumhuriyeti, Belçika Krallığı, Bosna Hersek, Vatikan, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Macaristan, Almanya Federal Cumhuriyeti, Hollanda Krallığı, Yunanistan Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, İzlanda, İrlanda, İspanya Krallığı, İtalya Cumhuriyeti, Kanada, Kore Cumhuriyeti, Kuveyt, Letonya Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Lihtenştayn, Lüksemburg Büyük Dükalığı, Malta Cumhuriyeti, Monako Prenslığı, Yeni Zelanda, Norveç Krallığı, Birleşik Arap Emirlikleri, Polonya Cumhuriyeti, Portekiz Cumhuriyeti, Suudi Arabistan Krallığı, Singapur Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Finlandiya Cumhuriyeti, Fransa, Hırvatistan Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti, İsviçre Konfederasyonu, İsveç Krallığı, Estonya Cumhuriyeti, Katar, Brunei Sultanlığı, Bahreyn Krallığı, Japonya;
- Vizesiz rejim (tüm pasaport türleri için geçerli): Azerbaycan Cumhuriyeti, Ermenistan Cumhuriyeti, Beyaz Rusya Cumhuriyeti, Gürcistan Cumhuriyeti, Kazakistan

Cumhuriyeti, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Küba Cumhuriyeti, Malezya (kalış amacına bağlı olarak 1 aydan 3 aya kadar), Moldova Cumhuriyeti, Moğolistan (90 güne kadar), Rusya Federasyonu, Vietnam, Lao Demokratik Cumhuriyeti, Tacikistan Cumhuriyeti, Ukrayna Cumhuriyeti (90 gün), Özbekistan Cumhuriyeti (60 gün), Türkiye Cumhuriyeti (180 günlük bir süre boyunca 90 güne kadar);

- *Diplomatik ve hizmet pasaport hamilleri 1 aya kadar vizeden muaf olan ülke vatandaşları:* Macaristan Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti (Hizmet pasaport hamilleri 30 güne kadar vizeden muaftır), Çin Halk Cumhuriyeti, Türkmenistan, Özbekistan Cumhuriyeti (60 güne kadar), Singapur, Kore Cumhuriyeti, Endonezya Cumhuriyeti, Hindistan (90 güne kadar), Romanya Cumhuriyeti (180 günlük bir süre boyunca 90 güne kadar), Kuveyt (ilk giriş tarihinden itibaren 60 ay içinde 90 günü aşmamak kaydıyla), Katar (90 güne kadar);
- *Diplomatik pasaport hamilleri vizeden muaf olan ülke vatandaşları:* Avusturya, Belçika Krallığı, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Yunanistan Cumhuriyeti, Danimarka Krallığı, İzlanda Cumhuriyeti, İspanya Krallığı, İtalya Cumhuriyeti, Kanada, Lüksemburg Büyük Dükalığı, Hollanda Krallığı, Norveç Krallığı, Portekiz Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya Federal Cumhuriyeti, Finlandiya Cumhuriyeti, Fransa, İsveç Krallığı, Slovak Cumhuriyeti (30 güne kadar), Polonya Cumhuriyeti (180 günlük bir süre boyunca 90 güne kadar).

Vize kategorileri:

- Diplomatik vize (Kırgızistan Cumhuriyetine görev amacıyla gelen veya Kırgızistan'ı transit olarak geçen diplomatik pasaport sahibi olan yabancı ülke vatandaşlarına verilen vizedir);
 - Hizmet vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine görev amacıyla gelen veya Kırgızistan'ı transit olarak geçen hizmet pasaport sahibi olan yabancı ülke vatandaşlarına verilen vizedir);
 - İş vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine iş amacıyla gelen yabancı ülke vatandaşlarına verilen vizedir);
 - Yatırımcı vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine yatırım yapmak için gelen yabancılara verilir. Kırgızistan ekonomisine katkı sağlayacağını kanıtlayan belgeler teslim edilir. (Üretime yönelik nakit ve maddi taşınmaz varlıklar 500 bin ABD Doları tutarında)
1. Turist vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine turizm amaçlı gelen yabancı ülke vatandaşlarına verilen vizedir);
 1. Çalışma vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine çalışma amacıyla gelen yabancı ülke vatandaşlarına çalışma izni istinaden verilir);
 - a. Öğrenci vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine eğitim amaçlı gelen yabancı ülke vatandaşlarına verilir);
 - a. Özel ziyaret vizesi (Kırgızistan Cumhuriyetine farklı amaçlarla (akraba ziyareti, tedavi amaçlı, geçici ve kalıcı ikamet için) gelen yabancı ülke vatandaşlarına verilen vizedir);
 - a. Dini vize (Dini kurumlarla işbirliği çerçevesinde ve Kırgızistan'ın dini alanında yetkili kurum onayıyla Kırgızistan Cumhuriyetine gelen yabancı ülke vatandaşlarına verilen vizedir);
 1. Transit vize (Kırgızistan'dan üçüncü ülkelere aktarmalı giden yabancı ülke vatandaşlarına verilen vize türüdür).

Vize bir, iki ya da çok girişli olarak düzenlenebilir. Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti tarafından belirlenen konsolosluk ücretleri vize alındığında ödenir.

Oturma izni

Kırgızistan'da geçici ya da daimi ikamet eden yabancı uyruklu vatandaşlara veya vatansız kişilere verilir ve ülkede bulunma, vizesiz giriş ve çıkış yapma hakkını kazandırır.

Kırgızistan Cumhuriyeti mevzuatına göre Kırgızistan'da en az 6 ay ikamet eden yabancı uyruklu vatandaşlar ya da vatansız kişiler oturma izni almak için Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Devlet Kayıt Hizmetine bağlı Nüfus Kayıt Departmanına başvuru yapabilir.

Geçici oturma izni aşağıda belirtilen yabancı uyruklu vatandaşlara veya vatansız kişilere verilir:

- Kırgızistan Cumhuriyetinde çalışma amacıyla kalanlar;
- Eğitim amaçlı kalanlara verilir. Başvuru eğitim kurumunun ve K.C. Milli Eğitim Bakanlığının talebi üzerine yapılır;
- Kırgızistan Cumhuriyetine yatırım yapmak için gelen yabancılara verilir.

Geçici oturma izni yabancı uyruklu vatandaşlara veya vatansız kişilere bir yıl süreyle verilir toplam *süresi beş yılı geçmeyecek* şekilde her defasında en fazla bir yıllık *sürelerle* uzatılabilir.

Geçici oturma izni başvuruları en fazla bir ay içerisinde değerlendirilir.

Geçici oturma izni Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Devlet Kayıt Hizmetine bağlı Nüfus Kayıt Departmanı tarafından verilmektedir.

Daimi oturma izni:

1. Kırgızistan Cumhuriyeti mevzuatı çerçevesinde Kırgızistan'da daimi ikamet için izin verilen kişilere ve Kırgızistan Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkan ve ülkeye dönüş yapmış olan kişilere daimi oturma izni verilir;
2. Kırgızistan Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmeyen Kırgızistan'da sürekli ikamet eden kişilere ya da Kırgızistan Cumhuriyeti Kanuna uygun olarak vatandaşlıktan çıkan kişilere verilir;
3. Yabancı uyruklu vatandaşlara ya da Kırgızistan'da sürekli ikamet eden vatansız kişilere 18 yaşına geldiklerinde verilmektedir.

Daimi oturma izni yabancı uyruklu vatandaşlara *pasaportların geçerlilik sürelerini aşmamak kaydıyla* 5 yıl süre ile verilmektedir. 45 yaşını doldurmuş yabancı uyruklu vatandaşlara daimi oturma izni *pasaportlarının geçerlilik süreleri boyunca* verilir. Vatansız durumda olan kişilere daimi oturma izni 5 yıl süre ile verilir, 45 yaşına geldiklerinde ise süresiz olarak verilmektedir.

Daimi oturma izni başvuruları bir yıl içerisinde değerlendirilir.

Daimi oturma izni Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Devlet Kayıt Hizmetine bağlı Nüfus Kayıt Departmanı tarafından verilmektedir.

Yabancı uyruklu vatandaşlar ya da vatansız durumda olan kişiler oturma izni aldıklarında 5 gün içinde Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Devlet Kayıt Hizmetine bağlı Nüfus Kayıt Departmanına başvurup adres bildirmek zorundadırlar.

Kayıt işlemi

Kırgızistan'da 5 günden fazla kalmak isteyen yabancı ülke vatandaşları (kayıttan muaf olan yabancı uyruklu vatandaşlar hariç) ve vatansız durumda olan kişiler ülkeye geldiklerinde 5 gün içinde adres bildirmek zorundadırlar. (T.C. vatandaşları için uygulanmamaktadır.)

Kırgızistan'da Çalışma İzni Alma Prosedürü

Kırgızistan'da çalışma faaliyetlerini yapmak için yabancı uyruklu vatandaşlar ve vatansız durumda olan kişiler çalışma izni belgesini almak zorundadırlar.

Kırgız Cumhuriyeti topraklarında yabancı işçilerin faaliyetleri:

Kırgız Cumhuriyeti mevzuatları gereğince, yabancı vatandaşlar, çalışma izni belgesini almaları halinde, Kırgız Cumhuriyeti topraklarında çalışma ve girişimcilik faaliyetlerini yapmaya hak kazanırlar. Aynı zamanda işveren de yabancı iş gücünü istihdam etme izni alır.

8 Eylül 2006 tarihli ve 639 sayılı Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti "Yabancı Vatandaş ve Vatandaşlığı Olmayan Kişilerin Kırgız Cumhuriyeti'nde Çalışma Esasları" hakkında Kararname gereğince iki tür izin öngörülmektedir:

1-Yabancı iş gücünü istihdam etme izni; standart bir model belgesi olup, tüzel ve gerçek kişilere Kırgız Cumhuriyeti topraklarında yabancı iş gücünü istihdam etme hakkı verir.

2-Çalışma izni; standart bir model belgesi olup, yabancı vatandaş ve vatandaşlığı olmayan kişilerin Kırgız Cumhuriyeti topraklarında çalışmasına hak verir.

Yine aynı Kararname gereğince, şirkette istihdam edilen yabancı işçinin sayısı, aynı şirkette toplam çalışan sayısının yüzde 20'sini aşamaz denilmektedir. Eğer şirkette istihdam edilen yabancı işçinin sayısı toplam çalışan sayısının yüzde 20'sinden fazla olması durumunda, işveren, sınır dışında yabancı çalışanı istihdam etmek için Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından belirlenen Devlet ücretinin ödenmesi gerekir.

Yukarıda belirlenen belgeleri düzenlemeye K.C. Başbakanlığı'na Bağlı Devlet Göç Hizmeti yetkilidir. Belge, söz konusu Bakanlık tarafından, Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti tarafından yıllık olarak belirlenen kota sınırında verilmektedir.

İzin Alma Düzeni:

Çalışma izni almak için hazırlanan belgeler, işverenin veya yabancı işadınının kayıt edildiği bölgede faaliyet gösteren K.C. Başbakanlığı'na Bağlı Devlet Göç Hizmeti Bölgesel Temsilciliği'ne teslim edilir. Çalışma izni almak için teslim edilmesi gereken belgelerin listesi İş Bakanlığı tarafından belirlenir.

Standart bir prosedür gereğince izin verme iki aşamada gerçekleştirilir. (i) K.C. Başbakanlığa bağlı Göç Hizmeti komisyonu işverenin iş yerine gelmesi, (ii) belgelerin incelenmesi ve K.C. Başbakanlığa Bağlı Göç Hizmeti komisyonunun karar toplantısı (bu aşamada gerekli olduğu zaman belgeler başka ilgili organların incelenmesine sunulabilir)

Komisyonun iş yerini incelemesinin esas amacı çalışma şartları, şirketin esas faaliyetleri ile tanışmak ve yabancı işçinin istihdam edilmesinin amaçlı olup olmadığını tespit etmektedir. Komisyonun yerinden denetimi sonucunda tutanak hazırlanır. Bakanlığın yabancı işçiye ihtiyacı olup, istihdam edilmesi gerektiğine ilişkin komisyon kararı çıktıktan sonra Bakanlığın merkezi ofisinin onayına iletilir.

Belgelere Bakma Süresi:

Kararname gereğince işverene izin kararı, belgelerin teslim edildiği tarihten itibaren 30 mesai günü içinde verilir. (ancak ilave ekspertize ihtiyaç duyulduğu zaman bu süre en fazla 35 mesai gününe uzatılabilir). Çalışana çalışma izni verilme süresi 15 gündür. Ancak Kararname’de öngörülen süreye rağmen uygulamada iki izin alınması 2-2,5 ay sürmektedir.

İzinlerin Geçerlilik Süresi:

Belirtilmesi gerekir ki, Kırgız Cumhuriyeti mevzuatları gereğince çeşitli kategorilerde yabancı işçiler için verilen çalışma izinlerinin geçerlilik süreleri farklıdır. Örneğin, kalifiyeli yabancı işçi için 2 yıl, yabancı özel girişimci için 3 yıl, yabancı uzman ve diğer vatandaşlar için 1 yıl süreyle izin belgesi verilmekte olup, yılda bir uzatma hakkı tanınmaktadır.

İzin Belgeleri Ücreti:

Yukarıda bahsedilen izin belgeleri ücretli olarak verilmektedir. İşveren için verilen izin belgesi için; işveren tarafından 4.000 (dört bin som), çalışana çalışma izni belgesini almak için; Kırgızistan’ın işçi göçü alanında karşılıklı tavizlerin sağlanmasına ilişkin iki taraflı ve çok taraflı yaptığı anlaşmalar çerçevesinde EVRAZES (Avrasya Ekonomik İşbirliği Teşkilatı) kurumuna üye ülkelerin vatandaşları 1.000 som, tüm diğer ülke vatandaşları için 2.000 som tutarında ücret ödenmektedir.

Çalışma izni alması gerekmeyen kişiler,

- Resmi olarak mülteci sayılan kişiler,
- Kırgız Cumhuriyeti’nde sürekli ikametgahı bulunan kişiler,
- Kırgız Cumhuriyeti topraklarında siyasi sığınmaya alınmış kişiler,
- Yabancı tüzel kişiler tarafından getirilen teknik cihazların montajını yapmak üzere gelen kişiler,
- Kırgız eğitim kurumları programları çerçevesinde staj yapmaya gelen ve tatil zamanında çalışmak için gelen öğrenciler,
- Kırgız Cumhuriyeti’nde akredite edilmiş diplomatik temsilcilik ve konsolosluk çalışanları ve Kırgız Cumhuriyeti topraklarında diplomatik statüsünü kullanan kurumlar,
- Kırgız Cumhuriyeti’nde akredite edilen yabancı yayın ve basın mensupları,

Çalışma izni almak için K.C Başbakanlığına Bağlı Devlet Göç Hizmeti'ne Teslim Edilmesi Gereken Belge Listesi:

a) Yabancı iş gücü istihdamı ve kullanım izni almak için aşağıdaki belgeler hazırlanır:

1. Yabancı işçinin istihdam edileceğine dair standart bir dilekçe,
2. Yabancı işçiye ihtiyaç duyulduğu ve istihdamın ne amaçlı olduğunun açıklanması (Açıklamada şu bilgilerin mutlaka yer alması gerekmektedir: şirket kurucuları, faaliyet alanı, faaliyet yeri ve süresi, çalışan K.C. vatandaşların sayısı, K.C. vergi dairesi ve Sosyal Fon'a ödemeleri gösteren belge)
3. K.C. Çalışma ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı bölgesel idarelerinde boş istihdam yerine ilişkin bilgilerin verildiğine dair Teminat Mektubu,
4. Faaliyet lisansı (mevzuat gereğince zorunlu lisansa tabi faaliyetler için)
5. Şirket kayıt sertifikasının fotokopisi (noter tasdikli)
6. Belirlenmiş çalışma programı ve çalışan K.C. vatandaşları listesi.

6) Çalışma izni almak için aşağıdaki belgeler hazırlanır (Personel kardı):

1. Yabancı işçiye çalışma izni verilmesine dair dilekçe,
2. İstihdam edilecek yabancı uzman için anket formu,
3. Geçerli vize ve kayıt bilgileriyle pasaport fotokopisi. (noter tasdikli tercümesi) veya vize destek kayıt belgesi, (I, B 1, B 2, W 1, W 2. kategorileri)
4. Uzmanlık sertifikası veya diploması (ancak eğitim, sağlık, ilaç ve medikal malzemeler ve hukuk alanlarında çalışanlar için);
5. Yabancı işçi ile yapılan iş sözleşmesi fotokopisi, (geçerlilik süresi ve ünvanı belirtilmeli);
6. ¾ boyutundaki 2 adet renkli kenarlı ve beyaz fonlu mat fotoğraf,
7. AİDS Belgesi (Kırgız Cumhuriyeti'nde AİDS'e ilişkin Kanun gereğince zorunlu sağlık muayenesinden geçmesi gereken yabancı vatandaşlar için) (AİDS Devlet Merkezi, Logvinenko 8, Bişkek, Bökönbaev sokağı kesilişinde);

Belge dosyalı halde eksiksiz teslim edilir. İzin belgeleri için ödemeye ilişkin kasa makbuzlarının orijinali teslim edilecektir (komisyondan sonra). Yabancı dildeki tüm evraklar tercüme kurumlarına tercüme ettirilip, noter tarafından tasdiklenmesi gerekir. Belgeleri teslim etme ve alma hakkı vekaleten yapılacaksa şirket tarafından vekaletname düzenlenmesi gerekir (ikamet adresi belirlenecek ve vekilin pasaport fotokopisi de sunulacaktır)

Bireysel Girişimcilik faaliyetlerini yapmak üzere yabancı vatandaşın Çalışma izni almak için hazırlaması gereken belgeler:

Tüm belgeler elektronik veya kağıt ortamında kabul edilir. Elektronik ortamda belgelerin kabulü Göç Hizmetinin elektronik postası (migration@ssm.gov.kg) üzerinde internet kullanımı ile yapılır.

1. Çalışma izni talebine ilişkin yabancı özel girişimcinin başvuru formu. EK.
2. Geçerli vize ve kayıt bilgileriyle pasaport fotokopisi. (noter tasdikli tercümesi) veya vize destek kayıt belgesi, (W 1 kategorisi);
3. K.C. Vergi Hizmeti tarafından onaylanmış 3 aya avans olarak ödenmiş geçerli patentlerin fotokopisi;
4. AİDS Belgesi (Kırgız Cumhuriyeti'nde AİDS'e ilişkin Kanun gereğince zorunlu sağlık muayenesinden geçmesi gereken yabancı vatandaşlar için) (AİDS Devlet Merkezi, Logvinenko 8, Bişkek, Bökönbaev sokağı kesilişinde);
5. ¾ boyutundaki 2 adet renkli kenarlı ve beyaz fonlu mat fotoğraf;
6. Belgeler vekaleten başka bir kişi tarafından ibraz edilmesi halinde noter tasdikli vekaletname.

W1 Kategorisinde İş Vizesi:

Kırgız Cumhuriyeti topraklarında çalışma izni veya bireysel girişimcilik faaliyeti için başvuran yabancı vatandaşa iş vizesi ("W1") verilir. Bu vize, başvuru sahibine yalnız 90 güne kadar Kırgız Cumhuriyeti topraklarına girme hakkı, ancak iş veya bireysel girişimcilik faaliyetlerini yürütme hakkı vermemektedir.

K.C. Başbakanlığına Bağlı Devlet Göç Hizmeti'nden çalışma izninin alınması üzerine, başvuru sahibine uzatma hakkı ile yıllık iş vizesi verilir.

Çalışma izni almak için Kırgız Hükümeti tarafından belirlenen ödeme tutarı aşağıdaki gibidir:

Yabancı iş gücü istihdamı ve kullanım izni almak için 4000 som (yaklaşık 58 Dolar)

Çalışma izni almak için (Personel kartı) 2000 som (yaklaşık 29 Dolar)

Bireysel Girişimcilik faaliyetlerini yapmak üzere yabancı vatandaşın Çalışma izni almak için 20.000 som (yaklaşık 291 Dolar)

Ayrıntılı bilgiler K.C. Başbakanlığına Bağlı Devlet Göç Hizmeti Yabancı Vatandaşlar İle Çalışma Dairesinden +996 312 30 11 17 telefon numarasından temin edilebilir.

Ayrıca <http://ssm.gov.kg> web sitesinden alınabilir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Kırgızistan Cumhuriyeti Ülke Tatilleri	
Yeni Yıl	1 Ocak
Ortodoks Noeli	7 Ocak
Vatan Koruyucular Günü	23 Şubat
Uluslararası Kadınlar Günü	8 Mart
Nevruz (Bahar Bayramı)	21 Mart
Nisan Devrimi Halk Günü	7 Nisan
İşçi Bayramı	1 Mayıs
Anayasa Bayramı	5 Mayıs
Zafer Günü	9 Mayıs
Kurban Bayramı	Takvime göre
Ramazan Bayramı	Takvime göre
Bağımsızlık Günü	31 Ağustos

Yerel Saat

GMT +6

Kırgızistan yerel saati Türkiye'den 3 saat ileridedir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Kırgızistan'da yaygın kullanılan şirket türü: limited şirketi ve anonim şirkettir.

Limited Şirketi (OsOO)

Limited Şirketi kurmanın avantajları:

- Ltd. Şti. katılımcıları şirketin yükümlülükleri için sorumlu değil ve şirketin faaliyetleri ile ilişkili zarar riskini kendi katkıları kadar taşırlar.
- Ltd. Şti'nin yönetim organlarının yapısı ve yeterliliği yasalarla daha az düzenlenir, bu da şirketin yönetim sürecinde katılımcılar tarafından karar almada daha esnek olmasını sağlar.

Kuruluş sermayesi açısından mevzuatta her hangi bir asgari limit koyulmamıştır, dolayısıyla Ltd.Şti.'nin asgari kuruluş sermayesi 1 som da olabilir (0,014 Dolar). Ancak şirketin ciddiyetliği, uluslararası alanda faaliyet göstermesi, kredi işlemleri göz önüne alarak bu miktarın 10.000 somdan (143 Dolar) az olmaması tavsiye edilir.

Ltd.Şti'nin kurucu sayısı en fazla 30 kişiyi geçmemelidir. Aksi takdirde, Ltd.Şti. 1 yıl içinde anonim şirkete dönüştürülmelidir.

Anonim Şirketi

Anonim şirket, yaygın kurumsal tüzel kişilik türüdür. A.Ş. hissedarları şirketin yükümlülüklerinden sorumlu değildir ve şirketin faaliyetleriyle ilişkili zarar riskini, hisse paylarının değeri kadar taşırlar.

Anonim şirket, Kırgız Cumhuriyeti'nin ulusal para biriminde hisse senedini çıkarmakla yükümlüdür. Anonim şirket, hisse senedi yanı sıra, işletme sermayesini artırmak için başka menkul kıymetler, (örneğin bonolar) çıkarma hakkına sahiptir.

A.Ş.'nin kuruluş sermayesi en az 100.000 som (1450 dolar) olmalıdır.

Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

Finans-kredi kurumları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, yabancı ve uluslararası kuruluşların devlet kaydı gerekli belgelerin kayıt organına teslim etmesini müteakip 10 mesai gün içinde gerçekleştirilir.

Kayıt için gerekli belgeler:

Finans – kredi kuruluşları ve ticari olmayan şirketler hariç %100 Kırgız vatandaşı kurucusu ise bağlı olduğu bölgedeki yerel Kayıt Birimlerine başvurmaları gerekir.

- Tüzel kişiyi kayıt etmek için:

- Öncelikler *Tüzel kişinin oluşturulması hakkındaki kurucunun veya kurucuların karar almazı ve Karar belgesinin düzenlenmesi gerekir.*
- *Tüzel kişi ve şubeleri Devlet Sızil Kaydında olan tüzel kişi ve şube isimlerinden farklı bir isim seçilmesi,*
- *Tüzel kişinin ismi Kırgız Cumhuriyetinin Devlet ve resmi dillerinde yazılması durumunda sadece Kırgız ve Rus alfabesinin kullanılması, İngilizce yazıldığında latin alfabesinin kullanılması gerekmektedir.*
- *Tüzel kişi ve şubelerin (temsilciliklerin) devlet kaydının süresi:*

Kayıt için gerekli belgelerin kayıt organına teslim etmesini müteakip:

- Ticari kurumlarının kaydı 3 mesai gün içinde
- Finans – kredi kuruluşlarının (banka, mikro kredi şirketleri, mikro finansman şirketleri, mikro kredi ajansları v.b.) 10 mesai günü içinde,
- Siyasi partiler 30 mesai günü içinde devlet kaydı gerçekleştirilmektedir.
- *Ticari kurumların Devlet kaydının yapılması için talep edilen belgeler (Ltd. Şti, Anonim şirketleri, kapalı A.Ş., vb.):*
- *Kayıt Birimi tarafından onaylanan standart (tip) başvuru dilekçesi (Kayıt Biriminden 6 Kırgız Somuna satın alınabilir veya <http://minjust.gov.kg/ru/content/87> linkinden indirilebilir)*
- *Devlet kayıt kararının aslı*
 - *Kurucunun pasaport fotokopisi (gerçek kişinin)*
 - *Eğer kurucu yerel tüzel kişi ise tüzel kişinin kaydına ilişkin Devlet belgesinin fotokopisi,*
 - *Eğer kurucu yabancı tüzel kişi ise, kendi ülkesi mevzuatlarına göre geçerliliğini tasdikleyen devlet sicil kayıt belgesi veya diğer belgenin legalize edilmiş nüshası,*
 - *Oluşturulacak tüzel kişinin yöneticisinin pasaport fotokopisi,*
 - *Vekil aracılığıyla yapılacaksa vekaletnamenin aslı.*

Üstte talep edilen belgelerin arasında en önemlisi *Tüzel kişinin oluşturulması hakkındaki kurucunun veya kurucuların kararıdır.* Söz konusu kararda kesinlikle yer alması gereken hususlar şunlardır:

- kayıt olunan tüzel kişinin Kırgızca ve Rusça dilindeki adı;
- şirketin resmi ikametgah adresi;
- kurucu özel kişi için adı soyadı, ikametgah adresleri yer alan kurucu bilgileri, kurucu tüzel kişi için şirketin tam ismi, adresi;
- oluşturulacak tüzel kişiliğin kuruluş sermayesi ve kuruluş sermayesindeki kurucuların payları;
- Şirketin icra yöneticisinin adı ve soyadı,
- Kurucular arasında yapılan anlaşma,
- Tüzüğün onayına ilişkin bilgi.

Kurucuların Kararını her kurucu tarafından imzalanması ve her gerçek kişinin imza sirküleri noterle tasdikli olması gerekmektedir. Yabancı dilde oluşturulmuş belgelerin Devlet veya resmi dilde tercüme edilerek noterle tasdiklenmiş nüshasının ibraz edilmesi gerekir.

Türkiye'de kurulu şirketin Kırgızistan'da yeni bir şirket veya temsilcilik kurabilmesi için gerekli evraklar :

- 1- Ticaret Sicil Gazeteleri (kuruluşundan itibaren en son gazeteye kadar bütün kayıtlar) noter tasdikli örneği.
- 2- Oda Kayıt Belgesi. Noter tasdikli ve apostilli
- 3- Yönetim Kurulu Kararı. Noter onaylı ve apostilli.
- 4- Vekalet. Noter onaylı ve apostilli
- 5- Şirket tarafından Kırgızistan'da yeni bir şirket kurmak üzere yetkilendirilen kişi T.C. vatandaşı ise pasaportunun noter onaylı tercümesi.

Not: Yeni şirket ve şube (temsilcilik) kurmada talep edilen evraklar aynıdır sadece, Kırgızistan'da hazırlanacak karar ve vekaletname evraklarında *şirket kurma yerine temsilcilik veya şube olarak yazılması* gerekmektedir.

Tercüme işlemleri Kırgızistan'da daha ucuzdur aynı zamanda Kırgız Devlet Noterleri de Türkiye'de yapılmış tercümeleri kabul etmemektedirler. Bu nedenle evrakların Rusça çevirileri Kırgızistan'da yapılmalıdır.

Şirket açılış işlemlerinde verilen belgelerde küçük hata ve noksanlıklardan dolayı şirket kayıt olmadan belgelerin geri iade edildiği bilinmekte olup, yolun başında hukuk danışmanlık şirketlerin hizmetinden istifade edilmesinde fayda görülmektedir.

Şirket kuruluşuna ilişkin belgelerin Kırgız Adalet Bakanlığı'na ibraz edilmesinden sonra, Adalet Bakanlığı yeni kurulmuş şirkete ilişkin bilgileri Vergi Hizmeti, İstatistik Komitesi ve Sosyal Fon'a bildirecektir. Bildiriler aşağıdaki şekilde gerçekleştirilir:

- İki saat içinde İstatistik Komitesine şirkete ilişkin temel bilgiler iletilir.
- Adalet Bakanlığı şirkete Şirket ve Kurumların Genel Sınıflandırması (Kod OKPO) kodunu belirler,
- OKPO konunun belirlenmesinden sonra diğer belgeler ile Vergi Hizmetine bildirilir,
- Vergi Hizmeti yeni oluşturulan şirkete vergi kayıtlarını numarasını belirler,
- Vergi kayıt numarası yine Adale Bakanlığı, İstatistik Komitesi ve Sosyal Fona bildirilir.

Şirket kayıt işlemleri resmi devlet harcı 407 Kırgız Somu+20 Som Banka Komisyonu toplam 427 Kırgız somu (Yaklaşık 6 ABD Doları), ancak hukuk danışmanlık şirketi aracılığıyla yaptırılacak olursa şirkete göre hizmet ücreti 100 -500 dolar arası değişmektedir.

Şirket Feshi

- Şirket feshine ilişkin yazı ilgili şirket kayıt organına 3 mesai günü içinde şirketin feshine ilişkin karar ve fesh komisyonu seçiminine ilişkin karar belgesi ile birlikte başvurusu gerekmektedir.
- Kayıt organı, şirket feshine ilişkin yazıyı teslim aldıktan sonra, devlet siciline şirketin kapatma sürecinde olduğunu ilişkin kaydını yaptıktan ve vergi idaresi, sosyal fon idaresi ve istatistik komiteye bilgilendirmekten sorumludur.

- Şirket faaliyetlerinin feshine ilişkin kayıt yapılırken şirket aşağıdaki belgeleri kayıt organına ibraz etmesi gerekmektedir:

- Standart başvuru dilekçesi;
- Tüzel kişilik organı veya mahkemenin şirketin feshi ve fesh komisyonunun oluşturulduğuna ilişkin karar
- Tüzel kişilik kuruluş belgesi aslı;
- Tüzüğün aslı (siyasi parti, dini kurum ve diğer ticaret dışı kurumlar için);
- Sosyal Fon İdaresi'nden sosyala fon kesintisine dair borcun olmadığına ilişkin belge;
- Vergi idaresi'nden vergi borcunun olmadığına ilişkin belge;
- Bankadan şirkete ait banka hesabının kapandığına ilişkin belge;
- İşçileri Organından şirket mührü ve beratının teslim edildiğine ilişkin belge;
- Fesh bilançosunun belirlendiğine ilişkin karar;
- Vergi idaresinin kabul edildiğine dair yazısı ile fesh bilançosu;
- Fesh edilecek şirketin arşiv dosyalarının saklandığı yerine ilişkin devlet arşif fonundan sonuçlandırma belgesi;
- Kayıt ücretinin ödendiğine dair fatura ;
- Kanun gereği talep edilen diğer belgeler.

4. Şirket feshine ilişkin başvuru yapmadan önce şirket tarafından şirkete bağlı

temsilciliklerini kapatması gerekmektedir.

5. Kayıt organı şirket tarafından başvuru yapıldıktan sonra, belirlenmiş süre için aşağıdaki işlemlerden sorumludur:

- Belgelerin tam ve eksiksiz ibra edildiğini kontrol eder;
- İlgili emrin çıkartılması ve ilgili vergi, sosyal fon organlarına bilgi verilmesi ve şirketin feshine ilişkin devlet kaydının yapar.
- Şirket feshine ilişkin kararın bir örneğini şirkete teslim eder;
- Şirketin feshine ilişkin belgeleri dosyalar ve arşive teslim eder.

Şirket feshi kayıt tarihi, kayıt organı tarafından çıkarılan ilgili emrin ilan edilmesi tarihi olarak kabul edilir.